

**„Program łagodzenia w regionie śląskim skutków
restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla
kamiennego”**

Katowice, 10 marca 2003r.

Spis treści:

WSTĘP.....	3
I. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ.....	3
1.1 Ogólna informacja o województwie	3
1.2 Sytuacja społeczno – demograficzna.....	4
1.3 Gospodarka.....	5
1.4 Rynek pracy, bezrobocie.....	11
1.5 Infrastruktura techniczna.....	13
1.6 Ochrona środowiska.....	15
II. BILANS STRATEGICZNY WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO – ANALIZA SWOT	16
III. ZASADY TWORZENIA PROGRAMU ORAZ BENEFICJENCI.....	19
IV. ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI PROGRAMOWYMI.....	20
4.1 Cele Programu.....	20
4.2 Zgodność celu i priorytetów Programu z dokumentami strategicznymi.....	21
V PRIORYTETY PROGRAMU.....	24
5.1 Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności województwa śląskiego.....	24
5.2 Wzmocnienie zasobów ludzkich.....	31
5.3 Wzrost konkurencyjności gospodarki województwa śląskiego.....	43
VI FINANSOWANIE PROGRAMU.....	54
VII SYSTEM WDRAŻANIA I MONITOROWANIA.....	56
7.1 Wdrażanie Programu.....	56
7.2 System monitorowania.....	57

WSTĘP

„Program łagodzenia w regionie śląskim skutków restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego” opracowano w oparciu o Założenia przyjęte przez Radę Ministrów w dniu 28 stycznia 2003 roku.

Założenia te wypracowane zostały przez - powołany w grudniu ub. roku przez Prezesa Rady Ministrów - Zespół do spraw złagodzenia skutków restrukturyzacji zatrudnienia w regionach, w których następuje restrukturyzacja sektora węgla kamiennego. Pracami Zespołu kierowała Pani Irena Herbst - Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej.

Aktualnie realizowany rządowy „Program restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2003-2006 z wykorzystaniem ustaw antykryzysowych i zainicjowaniem prywatyzacji niektórych kopalń” spowoduje pogorszenie sytuacji na regionalnym rynku pracy, które wynika z likwidacji kopalń i kumulacji zwolnień pracowników. W celu przeciwdziałania tym negatywnym skutkom - z „Programem restrukturyzacji górnictwa ...” ściśle powiązany jest „Program łagodzenia w regionie śląskim skutków restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego”.

„Program łagodzenia w regionie śląskim skutków restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego” ma charakter samorządowo – rządowy i jest operacjonalizacją „Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000- 2015”.

Ma on charakter regionalny a nie sektorowy, gdyż dotyczy restrukturyzacji całego województwa.

Program zawiera zarówno elementy związane z przebudową gospodarki jak i sfery społecznej. Ma charakter otwarty, a jego realizacja przewidziana jest na lata 2003-2006.

Za przedstawione w nim propozycje projektowe odpowiada samorząd województwa, a strona rządowa za środki finansowe i instrumenty prawne.

Rozpoczęcie wdrażania samorządowo-rządowego „Programu łagodzenia w regionie śląskim skutków restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego” nastąpi po jego akceptacji przez organy państwa i władze regionu. Prace będą tak zaplanowane, aby możliwe było wdrażanie Programu na 3 miesiące przed planowanym terminem przekazania kopalń do likwidacji.

I DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO – GOSPODARCZEJ

1.1 Ogólna informacja o województwie

Województwo śląskie zajmuje 3,9% powierzchni kraju (tj. 12294 km²), na której zamieszkuje 4,8 mln osób, co stanowi 12,5% ludności Polski. Województwo posiada najwyższą w kraju gęstość zaludnienia, która wynosi 393 osoby/km² i jest ponad trzykrotnie wyższa od średniej krajowej wynoszącej 124 osoby/km².

Województwo położone jest na skrzyżowaniu szlaków transportowych i komunikacyjnych o znaczeniu krajowym i europejskim. Z północy na południe przecina go droga krajowa, łącząca poprzez przystanie promowe Skandynawię z południem Europy. Z zachodu na wschód biegnie droga krajowa – najważniejszy szlak komunikacyjny między UE a Ukrainą, Rosją i innymi południowymi państwami Wspólnoty Niepodległych Państw.

Na strukturę administracyjną regionu składa się 19 miast na prawach powiatu, 17 powiatów ziemskich oraz 167 gmin, z czego 49 to gminy miejskie, 21 miejsko-wiejskie i 97 wiejskie.

Spośród 167 zlokalizowanych w województwie śląskim gmin, 55 posiada status gminy górniczej, tj. prawie 33%. W stosunku do ilości wszystkich gmin górniczych w kraju jest to blisko 81%.

Województwo śląskie jest obszarem silnie zurbanizowanym, o czym świadczy najwyższy w Polsce wskaźnik urbanizacji kształtujący się na poziomie 79,3% (w kraju 61,7%).

W regionie utrzymuje się najwyższy, spośród wszystkich województw, udział zatrudnionych w przemyśle i budownictwie.

Pod względem wytworzonego Produktu Krajowego Brutto region zajmuje drugie, po mazowieckim, miejsce w kraju.

1.2 Sytuacja społeczno - demograficzna

W 2001 roku w województwie śląskim występowało duże zróżnicowanie gęstości zaludnienia: najwyższy wskaźnik cechował miasta Aglomeracji Górnośląskiej, wśród których prym wiodły: Świętochłowice – 4180 osób/km², Chorzów – 3516, Siemianowice Śląskie – 3045. Natomiast obszarami o najniższym wskaźniku gęstości zaludnienia były powiaty: częstochowski - 88 osób/km², kłobucki – 97 i lubliniecki – 98.

W omawianym okresie około 51,5% ogólnej liczby ludności województwa stanowiły kobiety (prawie 2,5 mln), przy czym średnio na 100 mężczyzn przypadało 106,1 kobiet; wskaźniki te są zbliżone do krajowych.

W kraju udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności kształtował się na poziomie 23,2%, w wieku produkcyjnym - 61,9%, a w wieku poprodukcyjnym - 14,9%.

W porównaniu do średniej krajowej i innych województw, śląskie charakteryzowało się populacją przeciętnie młodszą. Świadczy o tym wysoki udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców, który wynosił 64,0% i był wyższy od średniej krajowej o 2,1%.

W 2001 roku przyrost naturalny na 1000 mieszkańców w Polsce kształtował się na poziomie plus 0,01%, a w regionie minus 1,1, co po województwie łódzkim (minus 3,4) dawało najniższy wskaźnik w kraju.

Według prognozy demograficznej GUS do 2005 roku w województwie znacznie zwiększy się liczba młodzieży w wieku 19 – 24 lat (o około 11,4 tys. osób), co wymagać będzie zdecydowanej interwencji administracji rządowej oraz samorządowej w celu tworzenia nowych miejsc pracy oraz przeciwdziałania wzrostowi bezrobocia i jego negatywnym skutkom.

Upowszechnienie wykształcenia średniego poprzez wspieranie rozwoju sieci szkół ponadgimnazjalnych we współpracy z samorządami, pozwoli na zmianę struktury kształcenia. Należy dążyć do ścisłego powiązania kierunków kształcenia na poziomie średnim z potrzebami regionu oraz prognozowanych zmian na rynku pracy. Ważne jest również ukierunkowanie ich na szerokoprofilowe specjalności przy równoczesnym odchodzeniu od kształcenia w wąskich specjalnościach.

W 2001 roku na potencjał naukowy województwa składały się 33 uczelnie wyższe (w tym 23 niepaństwowe) oraz 11 filii i wydziałów zamiejscowych.

Pod względem liczby studentów województwo było drugim co do wielkości ośrodkiem naukowym i akademickim w Polsce.

Wraz z pogłębianiem się przemian gospodarczych rośnie popularność studiów wyższych, w tym licencjackich. W celu lepszego dostosowania kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy uczelnie realizują coraz szerszą współpracę zarówno z samorządami gospodarczymi i przedsiębiorstwami jak i krajowymi oraz zagranicznymi ośrodkami akademickimi. Współpraca ta wpływa zarówno na powstanie nowych jak i rozwój niektórych już istniejących kierunków kształcenia.

W 2001 roku w regionie studiowało 192,6 tys. studentów (wzrost o 14,4 tys. w stosunku do roku ubiegłego), tj. 11,2% młodzieży studiującej w kraju.

1.3 Gospodarka

Na terenie województwa śląskiego skoncentrowany jest duży potencjał przemysłowy kraju, o czym świadczy wartość wytworzonego w regionie Produktu Krajowego Brutto (2 pozycja w kraju). W 2001r. województwo wytworzyło 13,8% wartości PKB, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca dawało wartość 19,1 tys. zł.

W strukturze wytworzonej w województwie wartości dodanej brutto największy udział miały usługi - 57,3% (w tym rynkowe 46,7%) oraz przemysł 33,0%. Budownictwo wytworzyło 7,9% wartości dodanej brutto, a rolnictwo (łącznie z łowiectwem, leśnictwem, rybołówstwem i rybactwem) jedynie 1,7%.

W 2000 roku wartość dodana brutto przypadająca na 1 pracującego w regionie wynosiła 46,4 tys. zł, co plasowało województwo śląskie na trzeciej pozycji w kraju.

W regionie, w 2001 roku zarejestrowanych było 403,4 tys. podmiotów gospodarki narodowej, w tym 315,2 tys. jednostek osób fizycznych. W stosunku do roku poprzedniego nastąpił przyrost liczby podmiotów gospodarczych o 18,0 tys., tj. o 4,7%. W ogólnej liczbie podmiotów jednostki sektora publicznego stanowiły 3,6%.

Wśród podmiotów sektora prywatnego, których liczba wynosiła 388,8 tys., co stanowiło 96,4% wszystkich zarejestrowanych na terenie województwa śląskiego podmiotów, największy udział miały jednostki osób fizycznych (81,1%). Własność zagraniczną stanowiło 3,3 tys. podmiotów, tj. zaledwie 0,8% jednostek sektora prywatnego.

Wartość produkcji sprzedanej przemysłu w regionie wyniosła 80570,0 mln zł. (16,8% wielkości krajowej). Najwyższy udział miało w niej górnictwo węgla kamiennego i brunatnego - 18,9%, produkcja pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep - 15,1%, produkcja metali - 13,4% oraz produkcja artykułów spożywczych i napojów - 10,0%.

Coraz większego znaczenia w strukturze gospodarczej regionu nabiera sektor usług. W końcu 2001 roku w sektorze tym funkcjonowało 311,5 tys. podmiotów, w których pracowało 50,8% wszystkich pracujących w regionie. W porównaniu do roku 1998 roku w sektorze usług nastąpił wzrost liczby pracujących o 4%.

W gospodarce regionu istotną rolę - oprócz górnictwa i hutnictwa - dogrywiają również takie gałęzie przemysłu jak: przemysł rolno-spożywczy, elektromaszynowy, budowlany i energetyczny.

W 2001 roku wartość produkcji sprzedanej artykułów spożywczych i napojów stanowiła 10% ogólnej wartości produkcji sprzedanej w regionie. W branży tej, według stanu na koniec roku pracowało 3,2% ogółu pracujących w regionie.

W ramach przemysłu spożywczego do najlepiej rozwijających się należała i nadal należy branża piwowarska. Była ona jedną z pierwszych, w których podjęty został proces prywatyzacji. Przejęcie czołowych polskich browarów, w tym również Browarów Tyskich, przez inwestorów zagranicznych przyczyniło się do szybkiego podniesienia poziomu technologicznego.

Produkcja piwa w 2001 roku kształtowała się na poziomie 7,4 mln hektolitrów, co stanowiło 29,6% produkcji krajowej (pierwsze miejsce wśród wszystkich województw).

Istotne znaczenie ma również produkcja wyrobów cukierniczych. Dobrze znane są produkowane w województwie śląskim wyroby cukiernicze takie jak: wafle „Prince Polo” Firmy Kraft-Food –

Zakłady Olza, które od wielu lat są markowym produktem eksportowym, a także wyroby cukiernicze, w tym konfekcja czekoladowa spółki „Mieszko” S.A. z Raciborza.

W regionie dynamicznie rozwija się produkcja makaronów, o czym świadczy blisko 30% wzrost w latach 2000 - 2001r. Funkcjonuje tu około 50 wytwórni, których udział w rynku krajowym wynosił około 26%.

Aktualnie w branży rolno – spożywczej największy dystans w stosunku do krajów europejskich występuje w przemyśle mięsny, mleczarski, młynarski, cukrowniczy i owocowo-warzywny. Niekonkurencyjna jest także produkcja piekarnicza i paszowa.

Przemysł elektromaszynowy zatrudniający około 80 tys. osób należał do najlepiej rozwiniętych branż w regionie. W ostatnich latach nastąpił dynamiczny rozwój przemysłu precyzyjnego i elektronicznego.

W województwie śląskim rozwój budownictwa związany był z dużą chłonnością regionalnego rynku materiałów i usług budowlanych. W 2001 roku na przemysł ten składało się około 42,3 tys. firm, z których aż 83,4% stanowiły jednostki osób fizycznych. Ogółem w branży budowlanej zatrudnionych było 114,1 tys. osób, z czego 95,0% w sektorze prywatnym.

W 2001r. w produkcji energii elektrycznej województwo zajmowało drugie miejsce w kraju wytwarzając około 1/5 krajowej produkcji energii (29894,4 GWh). Region zajmował również drugie miejsce w kraju w zużyciu energii elektrycznej przez miejskie gospodarstwa domowe (15,9% krajowego zużycia).

Wydajność w przemyśle w 2001 roku (w stosunku do roku poprzedniego) wzrosła w regionie o 7,2%. W tym czasie najwyższy wzrost wydajności odnotowano w produkcji koksu i produktów rafinacji ropy naftowej - o 24,5%, produkcji maszyn i aparatury elektrycznej – o 22,1% oraz w produkcji wyrobów z surowców niemetalicznych – o 20,9%. Z kolei najwyższy spadek wydajności odnotowano w działalności wydawniczej (poligrafii i reprodukcji zapisanych nośników informacji) - o 13,9% oraz w produkcji drewna i wyrobów z drewna oraz wyrobów ze słomy i wikliny – o 10,7%.

Udział województwa śląskiego w krajowym eksporcie wynosił około 17,0%, a w imporcie około 10,0%. Pod względem udziału w obrotach handlu zagranicznego region zajmował drugie miejsce w kraju. W tym samym okresie województwo posiadało najwyższe w kraju dodatnie saldo bilansu handlu zagranicznego. Szacuje się, że około 60% obrotów handlu zagranicznego region realizował z krajami Unii Europejskiej.

Restrukturyzacja gospodarki jest jednym z najważniejszych warunków podniesienia konkurencyjności regionu. Analiza wykazuje, że tempo restrukturyzacji jest niższe niż oczekiwano. Do istotnych przyczyn tego stanu należy zaliczyć niekorzystną sytuację finansową restrukturyzowanych przedsiębiorstw oraz silny opór społeczny związany z zagrożeniami wynikającymi ze zwolnień. Obawy pracowników związane są przede wszystkim z utratą źródła utrzymania rodziny i długotrwałym bezrobociem. Zjawisko to szczególnie ostro widoczne jest w górnictwie.

Pomimo zachodzących w regionie zmian strukturalnych, w dalszym ciągu w jego gospodarce istotną rolę odgrywają tradycyjne gałęzie przemysłu takie jak: górnictwo węgla kamiennego i hutnictwo żelaza i stali.

Proces restrukturyzacji górnictwa zapoczątkowany został w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia. W tym czasie w branży zatrudnionych było ok. 300 tys. osób, a produkcja węgla kształtowała się na poziomie ok. 130 mln ton. Ostatnio realizowany program rządowy „Reforma górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 1998 – 2002” z czerwca 1998r. wsparty był ustawą z dnia 26 listopada 1998 roku o dostosowaniu górnictwa węgla kamiennego do funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej oraz szczególnych uprawnieniach i zadaniach gmin górnictw.

Cele generalne reformy obejmowały:

- dostosowanie podmiotów gospodarczych w górnictwie do gospodarki rynkowej i utrzymanie konkurencyjności węgla na rynku krajowym,
- zaspokojenie do 2010 roku krajowego zapotrzebowania na węgiel i utrzymanie ekonomicznego eksportu, zachowanie wymogów ochrony środowiska i konkurencyjności w warunkach określonych przez Unię Europejską i przy otwartości rynków wszystkich nośników energii.

Osiągnięte wyniki, to głównie spadek zatrudnienia i zdolności produkcyjnych (co zrealizowano m.in. w wyniku całkowitej likwidacji 13 kopalń i częściowej likwidacji -10).

Aktualnie górnictwo zatrudnia blisko 141 tys. osób i produkuje ok. 100 mln t węgla. Nie osiągnięto istotnej poprawy wyników ekonomicznych, co dało asumpt do opracowania kolejnego programu restrukturyzacji branży.

W dniu 28 stycznia 2003r. Rada Ministrów przyjęła korektę "Programu restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2003-2006 z wykorzystaniem ustaw antykrzysowych i zainicjowaniem prywatyzacji niektórych kopalń" (przyjętego przez RM 20 listopada 2002 r.). Program przewiduje realizację :

- celu ekonomicznego: rentowność i systematyczne zmniejszanie zaległych zobowiązań całego sektora oraz zapewnienie regularnych płatności, w tym docelowo opłat ekologicznych,
- celu społecznego: łagodzenie skutków dotychczasowej i planowanej restrukturyzacji zatrudnienia.

Zakłada się zmniejszenie poziomu zatrudnienia w górnictwie do 2006 r. o 27,2 tys. osób, z czego 21,2 tys. stanowić będą odejścia naturalne a 8,4 tys. - odejścia z wykorzystaniem systemu osłonowo-aktywizującego; przewiduje się również przyjęcie do górnictwa w tym okresie 2,4 tys. osób. Zdecydowanie najwięcej osób ma odejść z sektora w 2003 r. (8,1 tys. osób z wykorzystaniem systemu osłonowo-aktywizującego i 3,4 tys. w wyniku odejść naturalnych). Również na rok 2003 planuje się zmniejszenie zdolności produkcyjnej kopalń o 12,7 mln t, co wynika z decyzji o likwidacji kopalń, która nastąpi na początku realizacji Programu. W efekcie podjętych działań wydobyte węgla wyniesie w r.2006 - 88,8 mln t a sprzedaż - 87,2 mln t, przy poziomie zatrudnienia - 114,2 tys. osób.

Reforma ma kosztować 4,8 mld zł., z czego 2,8 mld zł z budżetu państwa. Z obecnych siedmiu spółek węglowych pozostają dwie: Jastrzębska Spółka Węglowa (JSW) i Katowicki Holding Węglowy (KHW), a także samodzielne kopalnie: Budryk, Bogdanka i ZG Sobieski-Jaworzno III. Na bazie pozostałych spółek tworzy się Kompanię Węglową S.A. Zakłada się, że 7 kopalń o najgorszych wynikach ekonomicznych (5 z Kompanii Węglowej i po jednej z KHW i JSW) zostanie postawionych w stan likwidacji i przekazanych do Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A.

Problemy w górnictwie rzutują niewątpliwie na sytuację tak zwanych firm okołogórnictwowych (w tym głównie małych i średnich przedsiębiorstw). Brak zamówień górnictwa i nie realizowanie lub nieterminowe realizowanie należnych płatności w wielu przypadkach całkowicie uniemożliwia rozwój, a często prowadzi wręcz do upadku tych firm.

Reformy w branży hutniczej – podobnie jak w górnictwie – rozpoczęto w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku. Celem strategicznym zaktualizowanego w 2001r. „Programu restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali” jest osiągnięcie możliwości oferowania przez polskich producentów konkurencyjnych wyrobów hutniczych zarówno na rynku krajowym jak i światowym.

Powyższy cel powinien być osiągnięty między innymi poprzez restrukturyzację:

- zatrudnienia,
- organizacyjną,
- majątkową,
- finansową.

W wyniku prowadzonych reform, zatrudnienie w hutnictwie żelaza i stali spadło z ponad 140 tys. osób do około 31 tys. na koniec 2001r.

Natomiast produkcja stali spadła z około 13 mln ton w 1990r. do blisko 9 mln ton w 2001 roku.

Jednym z efektów organizacyjnej restrukturyzacji wyżej wymienionej branży jest utworzenie spółki akcyjnej Polskie Huty Stali SA. (PHS), która powstała w wyniku połączenia (będących w 100 % własnością Skarbu Państwa spółek akcyjnych) hut: im. T.Sendzimira, Katowice, Cedler, Florian. Aktualnie PHS skupia około 70 % krajowych zdolności produkcyjnych stali surowej.

Utworzenie spółki miało między innymi na celu poprawę wskaźników ekonomicznych i finansowych, co w kontekście wejścia do UE powinno zwiększyć konkurencyjność tego podmiotu w stosunku do pozostałych europejskich producentów stali.

Aktualnie w Polsce działalnością hutniczą zajmuje się 40 podmiotów gospodarczych, a udział naszego województwa w krajowej produkcji przemysłu hutniczego wynosi:

- w produkcji stali surowej – około 70 %,
- w produkcji wyrobów walcowanych na gorąco – około 60 %.

Na koniec 2002 roku zatrudnienie w przedsiębiorstwach hutniczych województwa wynosiło około 16 tys. osób.

W dniu 10 stycznia 2003r. rząd przyjął program „Restrukturyzacja i rozwój hutnictwa żelaza i stali w Polsce do 2006 roku”.

Prowadzone procesy restrukturyzacji tradycyjnych sektorów przemysłu oprócz skutków gospodarczych wywołują również skutki społeczne dotyczące nie tylko osób tracących pracę ale również ich rodzin. Zjawisko to dotyczy zwłaszcza rodzin górniczych, w których dominuje tradycyjny model rodziny. Utrata pracy przez jedynego żywiciela rodziny pozbawia ją ekonomicznych podstawy utrzymania. Niepokojące jest także rozszerzanie się tzw. „dziedziczenia bezrobocia”.

Proces prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych zapoczątkowany został w 1990 roku na mocy ustawy o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych.

W latach 1990-2001 procesem prywatyzacji w regionie objętych było 721 przedsiębiorstw państwowych (bez przedsiębiorstw gospodarki rolnej włączonych do Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa), z czego 228 poddano likwidacji.

Od rozpoczęcia procesów prywatyzacji do 31 grudnia 2001 roku na bazie przedsiębiorstw państwowych utworzono 259 spółek, z czego 44% spółek włączono do NFI.

Wśród spółek powstałych w wyniku prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych najliczniejszą grupę stanowiły spółki:

- przetwórstwa przemysłowego – 159, co stanowi 61,4% wszystkich tego typu spółek,
- budownictwa – 32 (12,4%),
- wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz i wodę – 19 (7,3%),
- górnictwa i kopalnictwa – 16 (6,2%),
- transportu i gospodarki magazynowej i łączności – 13 (5%),
- handlu i napraw – 11 (4,2%).

Do powstania nowych i rozwoju już istniejących małych i średnich przedsiębiorstw niezbędne jest tworzenie najbliższego otoczenia sprzyjającego rozwojowi przedsiębiorczości, przygotowanie profesjonalnego personelu zajmującego się aktywizacją gospodarczą środowiska lokalnego oraz tworzenie instytucji rozwoju lokalnego.

Rozwojowi przedsiębiorczości i firm sektora MŚP szczególnie sprzyjają sektory: usług okołobiznesowych, ochrony środowiska, nowych technologii, informatyki, turystyki oraz rolno-spożywczy.

Postępujący proces integracji Polski z UE powoduje konieczność szybkiego dostosowania przedsiębiorstw do warunków rosnącej konkurencji. Niezbędne jest zatem szybkie osiągnięcie przez ten sektor wysokiego poziomu zdolności konkurowania zarówno na rynku krajowym jak i międzynarodowym.

W porównaniu do krajów Unii Europejskiej polski sektor naukowo – badawczy charakteryzuje się między innymi niedoinwestowaniem i niedoborami infrastruktury. Świadczy o tym wielkość

nakładów na ten rodzaj działalności. W krajach UE poziom nakładów na rozwój nauki i działalności badawczo – rozwojowej kształtuje się na poziomie 2-3% PKB, podczas gdy w Polsce – niecałe 0,5%.

W 2001 roku województwo śląskie było - po mazowieckim - drugim co wielkości ośrodkiem w kraju skupiającym największą liczbę jednostek badawczych i rozwojowych. Na potencjał badawczo-rozwojowy regionu składało się 116 jednostek (tj. około 13,0% placówek krajowych), w których zatrudnionych było około 12 tys. pracowników.

Działalność zlokalizowanych w regionie jednostek obejmowała głównie: górnictwo, hutnictwo, przetwórstwo żelaza i stali oraz metali nieżelaznych, przemysł energetyczny, elektrotechniczny, chemiczny, maszynowy. Jednostki badawczo-rozwojowe prowadziły również bardzo ważną dla regionu działalność na rzecz ochrony środowiska i zagospodarowania odpadów przemysłowych.

O poziomie rozwoju innowacji i nowych technologii w regionie decyduje m.in. wielkość nakładów ponoszonych na działalność badawczo-rozwojową i innowacyjną.

W 2001 roku nakłady na działalność badawczo - rozwojową w Polsce wynosiły 4858,1 mln zł., a w województwie 405,2 mln zł., tj. 8,3% wartości krajowej.

Biorąc jednak pod uwagę 13,8% wkład regionu w tworzenie Produktu Krajowego Brutto (jedynie większy wkład ma mazowieckie – 19,9%) nakłady tu ponoszone należy uznać za niewystarczające. Sytuacja ta stanowi zagrożenie dla ofensywnych zmian strukturalnych, umożliwiających zastąpienie branż tradycyjnych, charakterystycznych dla województwa śląskiego nowymi rodzajami działalności.

Wielkości nakładów finansowych ponoszonych w regionie na innowacje w przemyśle w 2001r. kształtowała się na poziomie 1960 mln zł, co w porównaniu do roku poprzedniego oznacza wzrost o 26,3%. Z tej wielkości na sektor prywatny przypadało 72,8%. Najwyższe nakłady poniesiono na: produkcję pojazdów mechanicznych, przyczep i naczep – 26,2%, produkcję wyrobów z surowców niemetalicznych - 14,4%, a także na górnictwo węgla kamiennego i brunatnego oraz wydobywanie torfu – 8,3%.

Istnieje również potrzeba tworzenia dobrego klimatu do inwestowania w rozwojowe dziedziny takie jak np. biotechnologie, nanotechnologie, technologie multimedialne i internetowe, ochrona środowiska, budownictwo, turystyka.

Dla wsparcia rozwoju działań innowacyjnych w regionie istotne jest sprawne działanie instytucji proinnowacyjnych (centra transferu technologii i innowacji), których zadaniem jest niesienie pomocy przedsiębiorcom w realizacji projektów technologicznych oraz absorpcji nowoczesnych, proekologicznych technologii - głównie przez sektor MŚP.

Występująca na rynku regionalnym „instytucjonalna luka” w dziedzinie pobudzania procesów innowacyjnych, spowodowała utworzenie w województwie śląskim Regionalnego Centrum Innowacji i Transferu Technologii, którego funkcjonowanie ma na celu poprawę konkurencyjności sektora MŚP w województwie.

Dla wspierania rozwoju innowacji w województwie śląskim od listopada 2001r. realizowane jest, w ramach 5. Programu Ramowego Unii Europejskiej, przedsięwzięcie zmierzające do stworzenia Regionalnej Strategii Innowacji RIS-Silesia. Celami projektu są:

- opracowanie dokumentu Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Śląskiego,
- stworzenie regionalnego systemu kreującego i monitorującego działania innowacyjne w regionie,
- optymalne przygotowanie regionu do integracji ze strukturami UE.

W celu unowocześnienia gospodarki poprzez „przyciągnięcie” nowoczesnych technologii oraz przyspieszenia restrukturyzacji powołano Katowicką Specjalną Strefę Ekonomiczną S.A. (KSSE). Zajmuje ona powyżej 1 000 ha i obejmuje ponad 20 różnych obszarów, co umożliwia inwestorom wybór najdogodniejszej lokalizacji. Na uwagę zasługuje fakt, że KSSE jest liderem wśród polskich specjalnych stref ekonomicznych pod względem swojej aktywności.

Dotychczas pozyskała ona ponad 100 podmiotów gospodarczych, z których 35 już rozpoczęło produkcję. W KSSE firmy mają zainwestować łącznie około 5 mld zł oraz stworzyć ponad 18 tys. nowych miejsc pracy. Do największych inwestorów zagranicznych należą: Opel, Isuzu Motors, Delphi Automotive System, Roca. Natomiast spośród prężnych firm krajowych swoją działalność w KSSE ulokowały: Agora – Poligrafia, Tras, Atlas, M.M. Duda i inni.

Niezależnie od działań podejmowanych przez KSSE również gminy tworzą korzystne warunki do inwestowania np. poprzez tworzenie stref aktywności gospodarczej oraz przygotowywanie ofert inwestycyjnych dla potencjalnych inwestorów.

W 2001 roku nakłady inwestycyjne w województwie śląskim wynosiły 12573,1 mln zł., z czego na sektor prywatny przypadało 59,8%. Ich wielkość stawiała województwo na drugim miejscu w kraju. Najwyższe nakłady poniesiono w przemyśle, których udział wynosił 42,9%.

Pomimo zmian zachodzących w regionie w ostatnich latach, województwo śląskie w dalszym ciągu jest postrzegane przez pryzmat przemysłu ciężkiego, co powoduje, że mało dostrzegane są jego walory rolnicze.

W 2001 roku na wsi mieszkało około 999 tys. osób, co stanowiło 20,6% ogólnej liczby mieszkańców województwa.

W 2001 roku powierzchnia użytków rolnych w województwie śląskim wynosiła 615,7 tys. ha (tj. połowa powierzchni województwa), z czego gospodarstwa indywidualne zajmowały około 494,9 tys. ha, tj. 80,4% powierzchni rolniczej. W strukturze agrarnej regionu podobnie jak w całym pasie południowej Polski przeważają drobne gospodarstwa. Szacuje się, iż przeciętna powierzchnia gospodarstwa nie przekraczała powierzchni 4 ha i była zdecydowanie niższa od średniej krajowej wynoszącej ok. 8 ha.

Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych w porównaniu do 2000 roku spadła w regionie o 2,3%.

Struktura upraw województwa nie odbiegała znacząco od struktury krajowej. Główną pozycję w strukturze zasiewów zajmowały uprawy zbożowe (181,5 ha, co stanowiło 55,5% ogólnej powierzchni zasiewów) i ziemniaki (38,3ha – 11,7%). W produkcji zwierzęcej dominował chów trzody chlewnej (347 tys. sztuk).

W 2001 roku w rolnictwie pracowało 210 tys. osób, tj. 12,5% ogółu pracujących w regionie. Restrukturyzacja obszarów wiejskich powinna koncentrować się przede wszystkim na tworzeniu miejsc pracy w działalności pozarolniczej oraz podejmowaniu działań mających na celu przekwalifikowanie mieszkańców tych terenów. Pożądanym kierunkiem jest również rozwój upraw specjalistycznych i proekologicznych.

Poprawa warunków życia na wsi będzie możliwa poprzez podjęcie działań mających na celu rozwój infrastruktury komunalnej i technicznej, w tym drogowej. Pilnego uporządkowania wymaga także gospodarka wodno - ściekowa.

Rozwój obszarów wiejskich wpłynie korzystnie zarówno na stan środowiska naturalnego, jak również dywersyfikację działalności prowadzonej na tym obszarze.

W regionie istnieją korzystne warunki do rozwoju turystyki i rekreacji jak np. obszary Beskidu Śląskiego i Żywieckiego, Jura Krakowsko-Częstochowska. Bliskość dużych ośrodków miejskich Aglomeracji Górnośląskiej sprzyja rozwojowi turystyki miejsko – przemysłowej, a liczne kompleksy leśne rozwojowi turystyki weekendowej. Region posiada również warunki do rozwoju żeglarsstwa i kajakarstwa na jeziorach np. Żywieckim, Międzybrodzkim oraz sztucznych zbiornikach wodnych.

W 2001 roku w województwie zlokalizowanych było 470 obiektów noclegowych turystyki, co stanowiło ok. 6% wszystkich tego typu obiektów w kraju. Obiekty te oferowały 35,0 tys. miejsc noclegowych. Spośród wszystkich obiektów noclegowych zlokalizowanych w regionie 8,6%, czyli 62 obiekty stanowiły hotele.

Sektor turystyczny charakteryzował się stosunkowo niskim stanem technicznym obiektów oraz nie zawsze zadowalającą jakością świadczonych usług.

W sektorze tym zatrudnionych było około 15% ogólnej liczby zatrudnionych w regionie.

1.4 Rynek pracy, bezrobocie

W 2001 roku wskaźnik aktywności zawodowej dla województwa śląskiego liczony jako odsetek pracujących do ogólnej liczby ludności wynosił 34,9% i był niższy od średniej krajowej o 3,1%

Według stanu na koniec roku w regionie było 1999,5 tys. osób czynnych zawodowo, w których 1686,1 tys. to osoby pracujące, a 313,4 tys. to bezrobotni. Najwięcej osób pracowało w:

- przetwórstwie przemysłowym – 321,6 tys. osób (19,1% ogółu pracujących),
- handlu i naprawach – 269,4 tys. (16,0%),
- rolnictwie, łowiectwie i leśnictwie – 212,8 tys. (12,6%),
- górnictwie i kopalnictwie - 139,8 tys. (8,3%),
- budownictwie – 114,0 tys. (6,8%).

Struktura pracujących w regionie charakteryzowała się wyższym od średniej krajowej udziałem pracujących w przemyśle i budownictwie, który dla województwa wynosił 25,9%, a dla kraju - 22,1%. W ogólnej liczbie pracujących w województwie 46,0% stanowiły kobiety. Wskaźnik ten był niższy od średniej krajowej o 2,2%.

W tym czasie, w regionie ponad 65% osób pracowało w sektorze prywatnym (1101,7 tys.), co w porównaniu do roku poprzedniego oznaczało wzrost o 0,5%.

Od kilku lat obserwuje się w regionie proces ubożenia mieszkańców, który w głównej mierze spowodowany jest wzrostem bezrobocia. Na przestrzeni ostatnich pięciu lat liczba bezrobotnych wzrosła o 219,8%. Według stanu na 31 grudnia 2001 roku stopa bezrobocia rejestrowanego w regionie kształtowała się na poziomie 15,7% (przy średniej krajowej 17,5%).

Pomimo niższej od średniej krajowej stopy bezrobocia, skala tego zjawiska była bardzo duża - liczba zarejestrowanych bezrobotnych w województwie wyniosła 313,4 tys. osób, co oznacza, że co dziesiąty bezrobotny w kraju był mieszkańcem naszego województwa.

W regionie liczba zarejestrowanych bezrobotnych nadal wykazuje tendencję rosnącą. Według stanu na koniec stycznia 2003 roku liczba ta wynosiła 341,5 tys. osób i była wyższa o 3,4% niż w grudniu ub. roku (wśród kobiet wzrost o 2,1%, wśród mężczyzn o 5,0%).

Struktura bezrobotnych według płci nie uległa w styczniu zasadniczej zmianie. Wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych udział kobiet wynosił 53,0% (181,1 tys. osób).

Nadal w szczególnie trudnej sytuacji znajduje się 86,3% (294,5 tys. osób) bezrobotnych nie posiadających prawa do zasiłku. W stosunku do poprzedniego miesiąca jest ich o 9,5 tys. więcej.

W końcu stycznia bieżącego roku struktura wykształcenia absolwentów zarejestrowanych w urzędach pracy przedstawiała się następująco:

- wyższe - 19,0%,
- policealne i średnie zawodowe - 41,2%,
- licea ogólnokształcące – 10,0%,
- zasadnicze zawodowe – 27,3%,
- pozostałe – 2,5%.

W omawianym okresie bezrobotni mieszkańcy wsi stanowili 17,4% (59,5 tys. osób) ogólnej liczby zarejestrowanych. W odniesieniu do okresu sprzed miesiąca liczba zarejestrowanych osób tej kategorii wzrosła o 1,7 tys. (3,0%).

W styczniu 2003r., 23 zakłady pracy zgłosiły zwolnienia grupowe, które dotyczyły łącznie 703 pracowników, w tym:

- z sektora publicznego - 244 osoby z 8 zakładów pracy,
- z sektora prywatnego - 459 osób z 15 zakładów pracy.

Województwo śląskie pod względem wysokości stopy bezrobocia wykazuje znaczne wewnętrzne zróżnicowania przestrzenne.

Wielkość i stopę bezrobocia w województwie śląskim według powiatów (w latach 2000 – 2002) przedstawia poniższa tabela:

POWIAT	grudzień 2000r.		grudzień 2001r.		grudzień 2002r.	
	liczba bezrobotnych w tys. osób	stopa bezrobocia %	liczba bezrobotnych w tys. osób	stopa bezrobocia %	liczba bezrobotnych w tys. osób	stopa bezrobocia %
Będziński	9,3	17,2	11,6	21,0	13,2	23,1
Bielski	6,4	11,7	8,3	15,1	7,8	14,3
Cieszyński	8,4	11,5	10,3	14,1	10,2	14,0
Częstochowski	9,0	14,8	9,9	16,2	9,9	16,2
Gliwicki	5,2	13,4	6,1	15,7	6,2	16,1
Kłobucki	5,6	13,7	6,2	15,2	5,8	14,2
Lubliniecki	3,8	13,2	4,2	14,5	4,2	14,6
Mikołowski	3,7	9,6	4,8	12,5	5,5	14,8
Myszkowski	4,8	15,2	6,3	19,2	6,3	18,8
Pszczynski	4,0	8,0	5,0	10,2	5,8	11,9
Raciborski	4,1	10,5	5,1	13,0	5,4	14,1
Rybnicki	2,7	14,7	3,3	17,5	3,5	19,3
Tarnogórski	7,1	13,1	7,9	14,8	8,5	16,1
Bieruńsko-Lędzki	2,3	8,4	3,1	11,6	3,0	11,0
Wodzisławski	7,7	13,2	8,4	14,6	8,8	15,0
Zawierciański	10,9	18,5	12,4	20,7	12,7	22,0
Żywiecki	8,2	12,5	9,6	14,5	8,9	13,7
Bielsko - Biała	7,8	8,6	9,8	10,9	9,5	10,8
Bytom	13,3	18,2	16,0	21,6	17,8	25,0
Chorzów	8,2	17,6	9,9	21,1	10,8	23,1
Częstochowa	15,0	12,7	17,6	15,0	18,4	15,8
Dąbrowa Górnicza	9,1	13,7	11,1	16,6	12,3	18,9
Gliwice	10,6	11,4	12,5	13,5	13,3	14,5
Jastrzębie Zdrój	6,1	13,9	7,3	16,5	7,8	17,7
Jaworzno	5,6	16,7	7,4	21,5	7,9	22,7
Katowice	11,0	5,2	14,7	7,0	17,0	8,2
Mysłowice	4,1	12,7	5,0	15,4	5,4	16,1
Piekary Śląskie	3,2	15,6	3,6	18,0	4,5	20,9
Ruda Śląska	7,3	12,7	8,8	15,3	9,3	16,7
Rybnik	7,5	11,8	8,1	13,0	8,6	13,8
Siemianowice Śl.	4,7	19,6	6,1	24,8	6,6	28,7

Sosnowiec	14,9	17,0	19,4	21,6	22,1	24,7
Świętochłowice	3,6	20,4	4,3	24,0	4,7	26,1
Tychy	6,9	12,5	9,0	16,0	8,5	16,0
Zabrze	13,2	19,9	15,3	23,0	15,3	22,8
Żory	4,8	25,3	5,0	26,7	4,9	25,4
Województwo	260,1	12,9	313,4	15,5	330,4	16,5
kraj	2702,6	15,1	3115,1	17,4	3217,0	18,1

Nadal – w stosunku do potrzeb - pracodawcy zgłaszają niewiele ofert pracy, aczkolwiek notuje się pewną poprawę w tym zakresie. W styczniu br. do powiatowych urzędów pracy zgłoszono 3792 propozycje zatrudnienia, tj. o 575 ofert więcej niż miesiąc wcześniej i o 1019 więcej niż w styczniu 2002 roku. Niestety wśród zgłaszanych ofert ponad jedna trzecia (34,4%) to propozycje pracy subsydiowanej.

Najbardziej aktywną formą zwalczania bezrobocia w województwie są szkolenia i przekwalifikowania bezrobotnych. Aktywizacja bezrobotnych w województwie odbywa się również poprzez programy rynku pracy subsydiowane z Funduszu Pracy. Podejmowane działania dla łagodzenia problemu bezrobocia polegają na kierowaniu bezrobotnych do prac interwencyjnych, udzielaniu bezrobotnym pożyczek na prowadzenie działalności gospodarczej lub rolniczej oraz zakładom na tworzenie nowych miejsc pracy, szkoleniu bezrobotnych, aktywizacji absolwentów, poradnictwie zawodowym oraz prowadzeniu zajęć w klubach pracy.

Wspieranie zróżnicowania, wzmacnianie możliwości szkoleniowych, poprawa jakości edukacji i rozwój systemów szkoleniowych zadecyduje o pozycji konkurencyjnej regionu. Szczególnie istotne jest ukierunkowywanie zmian systemu edukacji w dziedzinach technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Jakość edukacji i szkoleń dla ludzi młodych wkraczających na rynek pracy może być decydującym czynnikiem przyciągającym inwestorów.

1.5 Infrastruktura techniczna

W województwie śląskim w 2001 roku długość dróg publicznych o nawierzchni twardej wynosiła 19,5 tys. km, co stanowiło 7,8% tego typu dróg w kraju.

W regionie na 100 km² przypadało 158,6 km dróg o nawierzchni twardej i był to najwyższy w kraju wskaźnik gęstości.

Należy jednak zwrócić uwagę, że aktualny stan techniczny sieci drogowej województwa śląskiego jest wysoce niezadowolający, gdyż nie nadąża za wzrostem natężenia ruchu, nie zapewnia odpowiednich standardów bezpieczeństwa, a także nie spełnia oczekiwań użytkowników. W regionalnym systemie drogowym brakuje również obwodnic, co powoduje duże natężenie ruchu w centrach miast aglomeracji.

Jedną z poważnych uciążliwości życia w aglomeracji górnośląskiej jest złe funkcjonowanie komunikacji nie dostosowanej do istniejących potrzeb i uniemożliwiającej dalszy rozwój regionu. Niewystarczająca jest sieć dróg i ulic, brak głównych tras drogowych szczególnie w centralnej i zachodniej części aglomeracji górnośląskiej, zniekształcona sieć osadnicza, kręte i wąskie jezdnie o bardzo złym stanie nawierzchni, uszkodzone wiadukty i mosty powodują, że średnia prędkość w komunikacji wynosi 15-20 km na godzinę.

Podstawowym elementem projektowanego układu drogowego na szlaku wschód-zachód jest realizowana obecnie Drogowa Trasa Średnicowa (stworzenie podstawowego elementu układu drogowego łączącego główne ulice miast, umożliwiającego ich integrację), której zasadą jest bezkolizyjny ruch po trasie głównej.

W regionie łączna długość linii kolejowych wyniosła 1,9 tys. km, co w przeliczeniu na 100 km² dawało wskaźnik 16,7 km. Taka gęstość sieci kolejowej plasowała region na 1 miejscu w kraju. W województwie śląskim transport kolejowy charakteryzował się dobrze rozwiniętą siecią połączeń oraz wysokim stopniem elektryfikacji. Niewątpliwą zaletą jest również zlokalizowana w Tarnowskich Górach jedna z największych stacji rozrządowych oraz terminal towarowy w Gliwicach – Sośnicy.

Istotnym elementem układu kolejowego na terenie regionu jest końcówka szerokiego toru linii hutniczo siarkowej (LHS) - sięgająca w głąb województwa aż w pobliże Huty Katowice. Jest to jedyna tego typu linia w Polsce. Dziś końcówka tego szerokiego toru ma szansę stać się największym suchym portem Europy. Stanowi ona najdalej na zachód wysunięty punkt ciągu szerokotorowego, który daje możliwość bezpośredniej wymiany towarowej z Ukrainą i pozostałymi krajami Wspólnoty Niepodległych Państw. Posiadane połączenie z torem normalnotorowym umożliwia szybki przeładunek towarów. Ekspediowane stąd ładunki mogą bez przeładunku i czasochłonnej zamiany podwozi wagonowych, dojechać aż do krajów Dalekiego Wschodu, docierając średnio o 7 dni szybciej i 20% taniej niż ładunki wysłane drogą wodną z Europy Zachodniej.

Na terenie województwa zlokalizowany jest Międzynarodowy Port Lotniczy „Katowice” w Pyrzowicach, który utrwalił swoją niekwestionowaną pozycję wśród lotnisk regionalnych oferując: stale rosnącą liczbę połączeń, systematycznie podnoszony standard obsługi pasażerów oraz coraz szerszy zakres usług liniom lotniczym. Lotnisko posiada bardzo dogodne warunki meteorologiczne charakteryzujące się dobrą widzialnością, umiarkowanymi średnimi temperaturami oraz korzystnym rozkładem prędkości wiatru i najniższą w kraju ilością „dni nielotnych”.

W 2001r. regionie działało 1,3 tys. linii regularnej komunikacji autobusowej, których łączna długość wynosiła 56,6 tys. km. Największą grupę linii autobusowych stanowiły linie podmiejskie – 1,0 tys. oraz regionalne – 197 linii. W odniesieniu do roku 1999 odnotowano największy przyrost długości linii autobusowych regionalnych o 12,6%. Największy spadek wystąpił natomiast w długości linii podmiejskich - o 6,8%.

Dużą szansą dla województwa jest stworzenie zintegrowanego systemu transportowego łączącego transport drogowy, kolejowy i lotniczy.

W regionie bardzo dobrze jest rozwinięty system energetyczny. Wyjątek w tym zakresie stanowią tereny wiejskie, gdzie rosnące zapotrzebowanie gospodarstw domowych i rolnych na energię elektryczną przekracza obecną moc dyspozycyjną sieci.

Do głównych źródeł zaopatrzenia w energię elektryczną województwa należy kilkanaście przedsiębiorstw energetyki zawodowej, w tym 6 elektrowni systemowych, 9 elektrowni i elektrociepłowni zlokalizowanych głównie w centralnej części regionu, 3 elektrownie wodne znajdujące się w jego południowej części, kilkadziesiąt elektrociepłowni i ciepłowni przemysłowych, głównie górniczych i hutniczych oraz kilkaset komunalnych źródeł ciepła. Głównymi dystrybutorami ciepła są Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej, które zarządzają sieciami magistralnymi i urządzeniami rozdzielczymi.

Region posiada automatyczne połączenia z ponad 150 krajami na całym świecie. W latach 1998 - 2001 wzrosła w nim liczba abonentów telefonicznych na 1000 mieszkańców o 41,1.

Mimo wzrostu liczby abonentów, województwo śląskie nadal należało do regionów słabiej telefonizowanych. W 2001 roku wskaźnik telefonizacji liczony liczbą abonentów telefonii przewodowych na 1000 mieszkańców wynosił w regionie 296,6 podczas gdy w kraju 295,8.

W ostatnich latach nastąpił szybki wzrost użytkowników sieci Internetowej. Komputeryzacja dużej części firm, instytucji naukowych, bibliotek, niektórych szkół średnich i podstawowych stanowi załączek rozwoju systemu powszechnego dostępu do sieci komputerowych na obszarze województwa. Jedną z jego części składowych jest również rozwój w niektórych miastach kablowych sieci medialnych (radio, telewizja) oraz dostępność infrastruktury światłowodowej związanej z systemami zarządzania ruchem kolejowym.

Stan komputeryzacji województwa mierzony jest odsetkiem mieszkańców posiadających komputery osobiste i dostęp do Internetu. W 2000 r. 13,8% gospodarstw domowych posiadało komputery osobiste, co dawało 8 miejsce w kraju.

1.6 Ochrona środowiska

Począwszy od 1990 roku stan środowiska naturalnego uległ zdecydowanej poprawie. Mimo to w dalszym ciągu jego stan jest niezadowalający, co jest przede wszystkim wynikiem dużej koncentracji przemysłu, najwyższego w kraju stopnia urbanizacji oraz gęstości sieci drogowej i kolejowej.

Do najważniejszych problemów związanych z ochroną środowiska należą: zanieczyszczenie wód powierzchniowych, emisja pyłów i gazów oraz odpady przemysłowe, a także tereny zdewastowane i zdegradowane.

W województwie śląskim, w 2001 roku grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania zajmowały powierzchnię 5,9 tys. ha (0,5% powierzchni regionu), co stanowiło 8,6% tego typu powierzchni w kraju. W porównaniu do roku poprzedniego powierzchnia ta wzrosła o 35 ha.

Znaczący procent wśród terenów zdewastowanych i zdegradowanych stanowią tereny przemysłowe powstałe na skutek eksploatacji węgla kamiennego oraz kopalnictwa piasku (powiązane pośrednio z górnictwem). Są to składowiska (zwały odpadów), wyrobiska i kamieniołomy, piaskownie, glinianki i zalewiska, tereny zabagnione, oraz tereny przemysłowe pozostające w obszarach zabudowanych.

W 2001 r. spośród ogólnej powierzchni terenów zdewastowanych i zdegradowanych województwa 4,6% powierzchni zostało zrekultywowanych, natomiast 2,7% zagospodarowanych. Z zrekultywowanych i zagospodarowanych gruntów 73,7% przeznaczonych zostało na cele leśne, pozostałe na cele rolnicze.

W 2001 roku emisja zanieczyszczeń przemysłowych-pyłowych powietrza na 1 km² wynosiła w regionie 2,7 ton i była najwyższa w kraju - ponad 5 krotnie przewyższała średnią krajową. Na przestrzeni roku nastąpił spadek wymienionego wyżej wskaźnika o 0,4 tony/km².

Bardzo wysoka była również emisja zanieczyszczeń gazowych, która kształtowała się na poziomie 46,5 ton/km² i była ponad 7 krotnie wyższa od średniej krajowej. W tym zakresie również osiągnięto poprawę – o 3,2 ton/km².

W omawianym okresie w województwie śląskim działało 209 oczyszczalni przemysłowych i 198 oczyszczalni komunalnych.

Pod względem liczby oczyszczalni ścieków przemysłowych region zajmował pierwsze miejsce. Należy jednak zaznaczyć, że prawie połowę tego typu oczyszczalni stanowiły oczyszczalnie mechaniczne. Zlokalizowane w regionie oczyszczalnie przemysłowe stanowiły 13,5% wszystkich oczyszczalni w kraju.

Spośród 70 miast regionu, 63 obsługiwane były przez oczyszczalnie ścieków.

Wielkość wytworzonych w województwie ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia wynosiła 424,5 hm³, z czego 89,9% zostało oczyszczonych.

W roku 2001r., region plasował się na 14 pozycji w kraju pod względem udziału ludności miejskiej obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków (73,1% miejskiej). Na obszarach wiejskich województwa śląskiego wskaźnik ten kształtował się na poziomie 12,2%.

W 2001 roku łączna długość sieci kanalizacyjnej w miastach i wsiach regionu wynosiła 6182,6 km, z czego 81,6% w miastach. W województwie śląskim na 100 km² powierzchni było 50,3 km sieci

kanalizacyjnej. Wskaźnik krajowy natomiast był blisko trzykrotnie niższy i kształtował się na poziomie 17,8 km/100km².

Łączna długość sieci wodociągowej w regionie wyniosła 17,3 tys. km, z tego w miastach 53,8%. Średnia krajowa gęstości sieci rozdzielczej wodociągowej wynosiła 69,8 km/100km², podczas gdy w województwie śląskim wskaźnik ten był dwukrotnie wyższy i kształtował się na poziomie 140,5 km/100km².

W omawianym okresie w województwie wytworzono 45,9 mln ton odpadów (tj. około 37% ogólnej ilości odpadów wytworzonych w kraju), z czego wykorzystano 89,5%, a pozostałe odpady unieszkodliwiano poprzez składowanie, kompostowanie lub termicznie.

W odniesieniu do roku poprzedniego nastąpił spadek ilości wytwarzanych w ciągu roku odpadów o 2,1%.

W regionie zlokalizowanych było 38 czynnych składowisk odpadów komunalnych o łącznej powierzchni 162,5 ha i 4 zamknięte o powierzchni 32,2 ha.

II. BILANS STRATEGICZNY WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO – ANALIZA SWOT

Bilans strategiczny jest zestawieniem oraz opisem silnych i słabych stron województwa śląskiego oraz szans i zagrożeń jego rozwoju pochodzących z otoczenia. Jego podstawą jest diagnoza sytuacji oraz prace konsultacyjne prowadzone w trakcie opracowywania dokumentów planistycznych dla województwa śląskiego.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">Korzystne usytuowanie geograficzne województwa w strefie nadgranicznej, wzdłuż międzynarodowych szlaków komunikacyjnych i transportowych.Gęsta sieć transportowa kolejowa i drogowa, dogodne połączenia województwa z dużymi ośrodkami w kraju i zagranicą poprzez połączenia drogowe kolejowe i lotnicze.Duże skupisko ludności w regionie stanowiące chłonny rynek zbytu.Policentryczność i wielofunkcyjność sieci osadniczej regionu złożonej z aglomeracji miejskich oraz licznej grupy miast dużych i średnich.Różnorodny i unikalny w skali kraju potencjał turystyczno- rekreacyjny oraz liczne obiekty turystyczne, a także zabytkowe układy urbanistyczne.Bogate i zróżnicowane zasoby naturalne: węgiel kamienny, rudy cynku i ołowiu, gaz ziemny,	<ul style="list-style-type: none">Wysoki poziom niskiej emisji, miejscowe i okresowe wysokie stężenia pyłów i zanieczyszczeń gazowych, wysoki poziom hałasu.Nagromadzenie znacznych ilości odpadów przemysłowych.Nadmierne zanieczyszczenie wód powierzchniowych, będące wynikiem odprowadzania dużych ilości ścieków komunalnych i przemysłowych oraz zasolonych wód pokopalnianych.Duże obszary poprzemysłowe wymagające rekultywacji i rewitalizacji.Marginalizacja i zagrożenie wykluczeniem społecznym dużych grup ludności.Degradacja naturalnej rzeźby terenu oraz obszarów miejskich i chronionych województwa (szkody górnicze), utrudniająca podejmowanie inwestycji oraz powodująca trudności w wyposażeniu niektórych terenów w

<p>surowce mineralne.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rosnąca konkurencyjność sektora prywatnego z dużym potencjałem małych i średnich przedsiębiorstw. • Rozwinięty system usług bankowych i ubezpieczeniowych. • Rozwinięta sieć instytucji wspierających rozwój regionalny i lokalny, liczne organizacje przedsiębiorców. • Duży potencjał demograficzny, zawodowy i intelektualny, koncentracja wysoko kwalifikowanej kadry technicznej i ekonomicznej. • Zaplecze techniczne i organizacyjne działalności targowo-wystawienniczej. • Duży ośrodek akademicki, dobrze rozwinięta sieć ośrodków naukowo-badawczych, badawczo-rozwojowych i projektowych. • Tradycyjne powiązania gospodarcze z zagranicą. • Duża koncentracja inwestycji zagranicznych. • Duża koncentracja podmiotów gospodarczych oraz ich zróżnicowana struktura branżowa i własnościowa. • Występowanie obszarów o korzystnych warunkach do rozwoju rolnictwa specjalistycznego. • Koncentracja specjalistycznych placówek służby zdrowia, klinik i szpitali specjalistycznych. • Liczne historyczne obiekty zabytkowe oraz zabytkowe układy urbanistyczne. • Bogaty i zróżnicowany potencjał organizacji pozarządowych. 	<p>infrastrukturę techniczną.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niedrożność systemu transportowego: niska jakość usług komunikacji publicznej, brak wewnętrznej spójności układu komunikacyjnego, przestarzałe i nie dostosowane do obecnego natężenia ruchu drogowego miejskie układy komunikacyjne • Dewastacja infrastruktury komunikacyjnej (drogowej i kolejowej) spowodowana nadmiernym natężeniem ruchu oraz szkodami górnictwami. • Brak szybkiego transportu międzyregionalnego i międzymiastowego oraz szybkiejszych pociągów międzynarodowych. • Niewystarczająca baza i poziom usług telekomunikacyjnych oraz brak regionalnej sieci przekazu informacji. • Niska „przeżywalność” przedsiębiorstw sektora prywatnego (MŚP), brak systemu instytucji finansowych wspierających jego rozwój, a także niski poziom usług finansowo-doradczych. • Słabo zaawansowany proces przekształceń strukturalnych, niska konkurencyjność oraz trudna sytuacja finansowa firm tradycyjnych sektorów. • Brak wystarczających środków finansowych na wdrażanie programów restrukturyzacji branżowej. • Brak koordynacji w zakresie wykorzystania funduszy, pochodzących z międzynarodowych instytucji finansowych. • Niska podatność na innowacje tradycyjnych sektorów gospodarki regionu, przestarzała struktura gospodarcza oraz niski poziom nowoczesności produktów wytwarzanych w regionie. • Niedoinwestowanie terenów wiejskich w infrastrukturę techniczną. • Nadmierne rozdrobnienie gospodarstw rolnych, duża liczba gospodarstw nie prowadzących produkcji towarowej, brak konkurencyjnych, sprawnie działających organizacji rynkowych reprezentujących producentów rolnych.
---	---

	<ul style="list-style-type: none"> • Ukryte bezrobocie na terenach wiejskich • Pogarszająca się sytuacja demograficzna regionu, rosnąca liczba ludności w wieku poprodukcyjnym, starzenie się społeczeństwa, malejący przyrost naturalny. • Zły stan zdrowia, wysoki wskaźnik zachorowalności i umieralności mieszkańców regionu. • Niechęć grup zagrożonych bezrobociem do zmiany zawodu, usługi szkoleniowe niedostosowane do potrzeb rynku pracy. • Niska jakość lokalnej infrastruktury socjalnej, niski poziom rozwoju sektora usług socjalnych. • Niewystarczający przyrost miejsc pracy tworzonych przez małe i średnie przedsiębiorstwa, brak trwałości miejsc pracy w tym sektorze. • Wysoki procent kobiet i ludzi młodych (w tym absolwentów) w łącznej liczbie bezrobotnych. • Liczne braki w infrastrukturze edukacyjnej i naukowej obejmujące, niski poziom współpracy międzyuczelnianej oraz niski stopień komercjalizacji badań naukowych. • Niezadowalający rozwój i niedoinwestowanie bazy turystycznej. • Niekorzystna struktura branżowa i własnościowa gospodarki. • Brak wystarczających środków finansowych na dokończenie ważnych dla województwa inwestycji centralnych i wojewódzkich.
--	---

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost gospodarczej roli regionu dzięki położeniu nadgranicznemu oraz nowoczesnej sieci transportu transeuropejskiego oraz kluczowej pozycji regionu w strategii rozwoju krajowej i międzynarodowej sieci autostrad. 	<ul style="list-style-type: none"> • Spowolnienie tempa rozwoju gospodarczego. • Kryzys finansów publicznych kraju. • Brak zdolności adaptacyjnych wielu firm i sektorów do otwierania gospodarki na rynki

<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość uzyskania międzynarodowego wsparcia finansowego i technicznego. • Wzrastająca dostępność do europejskich programów badawczo-rozwojowych. • Rządowy program wsparcia rozwoju MŚP oraz tworzenia nowych miejsc pracy. • Wzrost nakładów finansowych na inwestycje proekologiczne. • Włączenie regionu w budowane transeuropejskie i globalne systemy transportowe i telekomunikacyjne oraz przyspieszenie budowy przechodzących przez jego obszar dróg tranzytowych wraz z centrami logistycznymi, w tym na kierunku północ – południe. • Napływ kapitału i technologii w powiązaniu z bezpośrednimi inwestycjami w regionie. • Rozwój rolnictwa specjalistycznego i ekologicznego. • Wzrost znaczenia międzynarodowej współpracy regionów w procesie integracji europejskiej. 	<p>światowe, zwłaszcza w odniesieniu do norm jakości.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak środków finansowych na rozpoczęcie wieloletnie inwestycje krajowe i wojewódzkie • Transgraniczne zanieczyszczenie wód i powietrza. • Wzrost natężenia ruchu pojazdów przy braku wydajnego systemu komunikacji międzyregionalnej. • Brak niezbędnych działań restrukturyzacyjnych w sektorze rolnictwa wobec silnej konkurencji z zewnątrz. • Zbyt wolno przebiegające procesy restrukturyzacji i prywatyzacji. • Przewidywany wzrost liczby bezrobotnych wynikający z realizowanych procesów restrukturyzacji i prywatyzacji oraz wchodzenia w wiek produkcyjny osób z wyżu demograficznego.
---	--

III ZASADY TWORZENIA PROGRAMU ORAZ BENEFICJENCI

„Program łagodzenia w regionie śląskim skutków restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego” został opracowany w oparciu o podstawowe zasady planowania unijnego, do których należą: partnerstwo, koncentracja, programowanie, dodawalność i subsydiarność.

Zasada programowania

Na szczeblu krajowym i wojewódzkim polityka rozwoju regionalnego jest prowadzona w oparciu o wieloletnie strategie, programy i plany rozwojowe. Programowanie rozwoju regionalnego ma charakter kompleksowy i komplementarny. Wymusza ono zatem koordynację procesu programowania zarówno na szczeblu centralnym oraz regionalnym jak i lokalnym. Koordynacja dotyczy zarówno działań podejmowanych w ramach polityki regionalnej przez poszczególnych aktorów procesu rozwoju a więc władz centralnych, regionalnych jak i lokalnych, jak i działań związanych z realizacją poszczególnych polityk strukturalnych (sektorowych), które wywołują skutki przestrzenne.

Zasada koncentracji

Ze względu na ograniczoność środków finansowych zarówno polityka rozwoju regionalnego państwa jak i regionu koncentruje działania interwencyjne w obszarach zgodnie ze zdefiniowanym geograficznie terytorium oraz ustala hierarchię priorytetów odpowiadającą ważności sformułowanych

celów, przypisując im odpowiednie wielkości wsparcia finansowego. Stosowanie zasady koncentracji wyraża się także poprzez różnicowanie pomocy w zależności od typu beneficjentów. Zasada koncentracji nakazuje zatem skupianie działań zarówno władzy rządowej jak i władzy samorządowej szczebla regionalnego na wybranych celach, dziedzinach i obszarach priorytetowych.

Zasada dodatkowości

Stosowanie zasady dodatkowości w odniesieniu do polityki regionalnej sprawia, że wysokość wydatków publicznych na bezpośrednią realizację celów rozwoju nie będzie ulegać zmniejszeniu z racji wsparcia finansowego ze strony Wspólnoty. Także jednostki samorządu terytorialnego nie będą zmniejszać poziomu wydatków rozwojowych kosztem otrzymywanych dotacji z budżetu państwa i funduszy strukturalnych, pod rygorem utraty szans na otrzymanie środków wsparcia.

Zasada dodawalności polega zatem na wspieraniu z publicznych środków finansowych zarówno krajowych i wspólnotowych projektów zgodnych z kierunkami rozwoju województwa, przy zaangażowaniu środków własnych wnioskodawców.

Zasada subsydiarności

Zasada subsydiarności zakłada iż wszystkie działania powinny być podejmowane na możliwie najniższym szczeblu, który jest w stanie zrealizować zaplanowane działanie nie powodując uszczuplenia zarówno jakości wyniku tego zadania jak i jego skuteczności.

Przeprowadzenie decentralizacji i dekoncentracja realizacji zadań na poziom regionalny w zakresie programowania i zarządzania pozwoli na wytworzenie mechanizmów aktywnej współpracy wszystkich uczestniczących podmiotów oraz przygotuje władze regionalne do przejęcia odpowiedzialności.

Zasada partnerstwa

W proces przygotowywania, zarządzania, monitorowania i oceny działań interwencyjnych- podobnie jak we wszystkich działaniach prowadzonych w ramach polityki rozwoju regionalnego państwa - będą włączane wszystkie zainteresowane instytucje i organizacje jak np. przedstawiciele administracji rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego, powiatowego i gminnego, a także przedstawiciele różnych środowisk. Partnerzy społeczni będą istotnym elementem wdrażania polityki rozwoju regionalnego, uczestnicząc w pracach komitetów sterujących i monitorujących oraz różnych ciał doradczych i konsultacyjnych.

Beneficjentów Programu ogólniej można podzielić na dwie grupy, tj.:

- zapewniający miejsca pracy lub tworzący warunki do ich powstania, czyli przedsiębiorcy i gminy z terenu województwa śląskiego,
- otrzymujący pomoc, czyli pracownicy tracący pracę w górnictwie, bezrobotni i zagrożeni bezrobociem a także absolwenci.

IV CEL GENERALNY I PRIORYTETY PROGRAMU

4.1 Cele programu

Aktualnie realizowane w regionie działania oraz wynikające z planów i dokumentów strategicznych przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w przyszłości mają na celu takie przeobrażenie regionu, aby stał się w przyszłości silnym i nowoczesnym. Realizacja „Programu łagodzenia w regionie śląskim skutków restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego” powinna zatem przyczynić się do osiągnięcia zamierzonej w „Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2015” wizji rozwoju określającej województwo jako:

- region inteligentny, dysponujący dużym potencjałem wysoko wykwalifikowanej kadry o dużej innowacyjności i otwartości na współpracę z otoczeniem,
- region o dobrze rozwiniętym systemie kształcenia na poziomie wyższym we wszystkich kierunkach oraz dobrze zorganizowanym przestrzennie systemie szkolnictwa ponadgimnazjalnego,
- region o rozwiniętym i proinnowacyjnym systemie kształcenia ustawicznego oraz trwałym systemie przekwalifikowań zawodowych zwiększającym mobilność zawodową społeczności lokalnych tak miejskich jak i wiejskich, szczególnie szybko reagującym na potrzeby wynikające z przekształceń strukturalnych gospodarki województwa oraz prowadzonych procesów inwestycyjnych,
- region ludzi zdrowych, realizującym podstawowe zasady zrównoważonego rozwoju, czystego we wszystkich wymiarach środowiska naturalnego i kompletnej infrastrukturze ochrony środowiska,
- region podnoszący konkurencyjność swoich tradycyjnych produktów związanych z przetwórstwem węgla kamiennego, produkcją energii, wysoko przetworzonych produktów hutnictwa żelaza i metali kolorowych oraz produktów przemysłu samochodowego,
- region rozwijający nowe produkty szczególnie w dziedzinach: biotechnologii i produktów związanych z usługami medycznymi i rehabilitacyjnymi, nanomateriałów oraz produktów przemysłu związanych z utylizacją zanieczyszczeń i odpadów,
- region rozwijający sektor usług związanych z technikami informacyjnymi i oprogramowaniem komputerowym,
- region wytwarzający produkty pozwalające na zmianę stylu życia, a w szczególności dotyczące budownictwa mieszkaniowego oraz wyposażenia gospodarstw domowych.

Jednym z podjętych przez Zarząd Województwa Śląskiego zadań mających na celu przyspieszenie osiągnięcia zamierzonej wizji rozwoju jest opracowanie i realizacja „Programu łagodzenia w regionie śląskim skutków restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego”, w którym jako cel generalny wyznaczono: ***Podniesienie konkurencyjności regionu poprzez restrukturyzację gospodarki, zwiększenie jego atrakcyjności inwestycyjnej oraz rozwój zdolności adaptacyjnych mieszkańców na regionalnym rynku pracy.***

Cel ten realizowany będzie między innymi poprzez:

- uruchamianie mechanizmów przyspieszenia wzrostu gospodarczego, połączonego ze zmianą struktury gospodarczej, zdominowanej przez przemysły tradycyjne, na rzecz przemysłów rozwojowych i usług, kreujących powstawanie nowych miejsc pracy,
- pomoc osobom, które obejmie restrukturyzacja, zwłaszcza w sektorze górnictwa węgla kamiennego w latach 2003-2006 w odnalezieniu się w nowej sytuacji życiowej, w zdobyciu nowych lub podniesieniu poziomu posiadanych kwalifikacji zawodowych oraz w znalezieniu lub utworzeniu dla siebie nowego miejsca pracy.

Dla realizacji celu generalnego zawartego w „Programie łagodzenia...” określono następujące priorytety:

- **rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności województwa śląskiego,**
- **wzmocnienie zasobów ludzkich,**
- **wzrost konkurencyjności gospodarki województwa śląskiego.**

4.2 Zgodność celu i priorytetów Programu z dokumentami strategicznymi

Zarówno cel generalny jak i priorytety „Programu łagodzenia w regionie śląskim skutków restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego” są zgodne z celami generalnymi i priorytetami Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2015”.

Cel generalny Programu o brzmieniu „***Podniesienie konkurencyjności regionu poprzez restrukturyzację gospodarki, zwiększenie jego atrakcyjności inwestycyjnej oraz rozwój zdolności***

adaptacyjnych mieszkańców na regionalnym rynku pracy” jest zgodny z celami generalnymi Strategii Rozwoju Województwa, które zostały sformułowane w sposób następujący:

- wzrost potencjału ludnościowego, kulturalnego, ekonomicznego oraz konkurencyjności regionu w skali krajowej i międzynarodowej,
- rozwój cywilizacyjny regionu, tworzenie nowych miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców.

Priorytet „Programu łagodzenia skutków restrukturyzacji ...” pod nazwą **„Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności województwa śląskiego”** koresponduje w sposób bezpośredni z następującymi priorytetami Strategii:

- wzrost wykształcenia mieszkańców oraz rozwój ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych (A),
- rozbudowa oraz unowocześnienie systemu transportowego i komunikacyjnego (D),
- poprawa jakości środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym zwiększenie atrakcyjności terenu (F).

Priorytet ten jest również zgodny z priorytetami zawartymi w :

- Zintegrowanym Programie Operacyjnym Rozwoju Regionalnego (ZPORR), Regionalnym Programie Operacyjnym (ROP):
 - rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów,
 - rozwój lokalny,
 - wzmocnienie regionalnej bazy ekonomicznej i zasobów ludzkich,
- Sektorowym Programie Operacyjnym (SOP) Wzrost konkurencyjności gospodarki:
 - rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności z wykorzystaniem instytucji otoczenia biznesu,
 - wzmocnienie pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw działających na Jednolitym Rynku Europejskim,
- SOP Transport – gospodarka morska:
 - zrównoważony gałęziowo rozwój systemu transportowego.

Priorytet „Programu łagodzenia skutków restrukturyzacji ...” pod nazwą **„Wzmocnienie zasobów ludzkich”** odnosi się do następujących priorytetów Strategii:

- wzrost wykształcenia mieszkańców oraz rozwój ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych (A),
- umacnianie solidarności i więzi międzyludzkich, poprawa stanu zdrowia oraz bezpieczeństwa socjalnego i publicznego mieszkańców (B),

Priorytet ten jest również zgodny z priorytetami zawartymi w:

- ZPORR i ROP:
 - wzmocnienie regionalnej bazy ekonomicznej i zasobów ludzkich,
- SOP Rozwój zasobów ludzkich:
 - aktywna polityka rynku pracy oraz integracji zawodowej i społecznej,
 - rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy,
- SOP Wzrost konkurencyjności gospodarki
 - wzmocnienie pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw działających na Jednolitym Rynku Europejskim.

Kolejny priorytet „Programu łagodzenia skutków restrukturyzacji ...” pod nazwą **„Wzrost konkurencyjności gospodarki województwa śląskiego”** nawiązuje do priorytetów ze Strategii takich jak:

- wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki, w tym małych i średnich przedsiębiorstw (E),
- ZPORR i ROP:
 - rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów,
 - wzmocnienie regionalnej bazy ekonomicznej i zasobów ludzkich,
- SOP Wzrost konkurencyjności gospodarki:
 - rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności z wykorzystaniem instytucji otoczenia biznesu,
 - wzmocnienie pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw działających na Jednolitym Rynku Europejskim,
- SOP Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego i rozwój obszarów wiejskich 2004 –2006:
 - rozwój i dostosowanie do norm WE przetwórstwa artykułów rolnych.

Zapisy zawarte w „Programie łagodzenia w regionie śląskim skutków restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego” są zgodne z aktualnie prowadzoną polityką państwa, która znalazła wyraz między innymi w ostatnio przyjętych dokumentach takich jak: nowelizacja "Programu restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2003-2006 z wykorzystaniem ustaw antykryzysowych i zainicjowaniem prywatyzacji niektórych kopalń", program „Restrukturyzacja i rozwój hutnictwa żelaza i stali w Polsce do 2006 roku” oraz „Kierunki działań rządu wobec małych i średnich przedsiębiorstw od 2003 do 2006 roku”.

1. PRIORYTET: ROZBUDOWA I MODERNIZACJA INFRASTRUKTURY SŁUŻĄCEJ WZMACNIANIU KONKURENCYJNOŚCI WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Rozwój województwa powinien opierać się między innymi na rozbudowie nowoczesnego systemu transportowego, komunikacyjnego i informacyjnego.

Udrożnienie i integracja układu komunikacyjnego oraz zwiększenie dostępności transportowej regionu przyczyni się do poprawy płynności i drożności układów drogowych oraz rozwoju międzyregionalnej i międzynarodowej wymiany gospodarczej województwa. Istotne w tym zakresie jest również rozbudowa centrów logistycznych i terminali transportu kombinowanego.

Poprawa jakości środowiska przyrodniczego Województwa Śląskiego oznaczać będzie: zmniejszenie ilości zanieczyszczeń odprowadzanych do wód i gruntów, budowę systemu oczyszczalni ścieków, ograniczanie zanieczyszczeń powierzchniowych gruntów. Ważnym elementem rozwoju społeczno-gospodarczego regionu jest rewitalizacja centrów miast i układów wiejskich, tworzenie wielofunkcyjnych ośrodków wiejskich, rewitalizacja terenów poprzemysłowych, przebudowa zdegradowanych lub przeludnionych dzielnic. Inwestycje w tym zakresie przyczynią się do polepszenia standardu życia mieszkańców oraz uzyskania stabilnego i przyjaznego otoczenia dla potencjalnych inwestorów.

Konieczne dla łagodzenia skutków restrukturyzacji gospodarki regionu, jest wzmocnienie potencjału instytucji naukowo-edukacyjne, rozwój i modernizacja instrumentów i instytucji rynku pracy oraz wspierających działalność przedsiębiorstw poprzez niezbędne inwestycje infrastrukturalne. Inwestycje te wesprą podniesienie jakości działalności skierowanych do poszczególnych grupach docelowych rynku pracy oraz przedsiębiorców i naukowców.

Włączanie społeczeństwa w gospodarkę opartą na wiedzy wymaga zintegrowanego podejścia w celu tworzenia odpowiedniej infrastruktury łączności oraz zapewnienia dostępu do niezbędnie źródeł informacji przez mieszkańców regionu oraz przedsiębiorstw.

Założenia priorytetu 1 są zgodne z Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2015, z następującymi priorytetami:

„Wzrost wykształcenia mieszkańców oraz rozwój ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych (A)”, w tym następujący cel strategiczny:

- Przeprofilowanie i rozbudowa systemu szkolnictwa średniego i wyższego (C₁)

„Rozbudowa oraz unowocześnienie systemu transportowego i komunikacyjnego (D)”, w tym następujące cele strategiczne:

- Zwiększenie dostępności komunikacyjnej regionu (C₁).
- Udrożnienie i integracja układu komunikacyjnego regionu (C₂)
- Rozwijanie informatyki i telekomunikacji (C₄)

„Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki, w tym małych i średnich przedsiębiorstw (E)”, w tym następujące cele strategiczne:

- Wzrost siły ekonomicznej małych i średnich przedsiębiorstw (C₁)
- Rozwijanie badań naukowych oraz aplikacji nowych technologii (C₂)

„Poprawa jakości środowiska przyrodniczego i kulturowego, w tym zwiększenie atrakcyjności terenu (F)”, w tym następujące cele strategiczne:

- Utworzenie systemu kształtowania i wykorzystania zasobów wodnych (C₁)
- Uporządkowanie i wdrożenie systemu gospodarki odpadami (C₂)
- Polepszenie jakości powietrza (C₃)

- Rewitalizacja terenów przemysłowych oraz pogórnich (C₄)
- Zagospodarowanie centrów miast (C₅)
- Przebudowa starych dzielnic zdegradowanych lub przeludnionych (C₆)
- Ukształtowanie regionalnego systemu obszarów chronionych (C₇)
- Kształtowanie ośrodków wiejskich (C₈)

1.1 Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu drogowego

Cele

Jednym z celów działania jest rozbudowa i modernizacja sieci dróg, które poprawią dostępność komunikacyjną oraz umożliwią szybsze i bezpieczniejsze powiązania pomiędzy ośrodkami centralnymi a pozostałymi obszarami województwa śląskiego. Jednocześnie wzrost dostępu do sieci dróg krajowych zwiększy atrakcyjność lokalizacji dla nowych działalności gospodarczych.

Opis działania

Dla realizacji celów działania znaczenie będą miały projekty o charakterze regionalnym polegające na:

- poprawie jakości dróg na wybranych odcinkach pomiędzy centrami gospodarczymi a pozostałymi obszarami województwa śląskiego,
- poprawie jakości dróg na wybranych odcinkach zwiększających dostępność do krajowych sieci,
- poprawie dostępności do lotniska Katowice – Pyrzowice, stacji kolejowych i innych obiektów transportu publicznego,
- budowie i modernizacji mostów, wiaduktów, obwodnic miast,
- wzmocnieniu nawierzchni regionalnej sieci dróg celem osiągnięcia standardów UE w zakresie dopuszczalnego nacisku na oś, bezpieczeństwa i ochrony środowiska,
- wykorzystaniu i integracji różnych środków transportu w aglomeracjach miejskich tworzących wydajną sieć komunikacyjną wewnątrz aglomeracji i zwiększających udział transportu zbiorowego (np. tramwajów, kolei dojazdowej) w obsłudze komunikacyjnej miast,
- rozbudowie i racjonalizacji zintegrowanych systemów transportu publicznego, w tym rozwiązań sterowania ruchem (zielone fale dla transportu miejskiego),
- poprawie dostępności do istniejących i planowanych obiektów przemysłowych,
- odciążeniu układów komunikacyjnych miast, w szczególności ich gospodarczych i zabytkowych centrów.

Spodziewane efekty

Realizacja działania przyczyni się bezpośrednio do między innymi:

- skrócenia czasu podróży pomiędzy wybranymi ośrodkami,
- zahamowania degradacji i poprawy stanu technicznego dróg, dostosowania ich do przypisanych im klas oraz obowiązujących standardów Unii Europejskiej,
- usuwania wąskich gardeł i poprawy przepustowości dróg,
- poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego,
- wzrostu inwestycji zewnętrznych, w tym bezpośrednich inwestycji zagranicznych,
- poprawy funkcjonowania systemu transportu miejskiego w miastach pow. 50 tys. mieszkańców,
- zmniejszenia negatywnego oddziaływania transportu na otoczenie, w tym na warunki życia mieszkańców oraz na środowisko i wartości kulturowe,
- zwiększenia dostępności do infrastruktury transportowej oraz sprawności jej funkcjonowania.

Beneficjenci ostateczni

Beneficjentami ostatecznymi w ramach działania będą przede wszystkim samorządy wojewódzkie, samorządy powiatowe oraz samorządy gminne.

1.2 Tworzenie korzystnych warunków infrastrukturalnych dla rozwoju przedsiębiorstw

Cel

Parki przemysłowe i naukowo-technologiczne dają możliwość zapewnienia odpowiedniej infrastruktury technicznej, instytucjonalnej, a także tworzenia warunków dla działalności innowacyjnej. Wykorzystują one wyodrębniony majątek po restrukturyzowanych przedsiębiorcach. W przypadku parków naukowo-technologicznych istotnym elementem jest powiązanie z instytucjami naukowo-badawczymi i edukacyjnymi. Współdziałanie wszystkich uczestników przedsięwzięcia pozwala na stworzenie atrakcyjnych warunków do prowadzenia działalności, rozwoju usług pomocniczych, zacieśniania powiązań nauki z praktyką gospodarczą. Innym zorganizowanym kompleksem gospodarczym posiadającym ofertę lokalową oraz usług wspierających małe i średnie firmy są inkubatory przedsiębiorczości, których specyficzną grupę stanowią inkubatory technologiczne. W inkubatorach technologicznych szczególne miejsce zajmują przedsiębiorcy wywodzący się ze środowiska akademickiego, którzy wdrażają rezultaty prac badawczych prowadzonych w jednostkach naukowych, oraz wchodzący w życie zawodowe absolwenci.

Celem działania jest ułatwianie przedsiębiorstwom warunków prowadzenia działalności gospodarczej poprzez zapewnienie odpowiedniej infrastruktury.

Opis działania

Dla realizacji celów działania znaczenie będą miały następujące przedsięwzięcia z zakresu:

- przygotowywania studiów wykonalności, biznes planów oraz ocen oddziaływania na środowisko dla parków przemysłowych, parków naukowo-technologicznych oraz inkubatorów technologicznych (w tym akademickich),
- realizacji projektów inwestycyjnych związanych z powstawaniem i rozwojem parków przemysłowych, parków naukowo-technologicznych oraz inkubatorów technologicznych (w tym akademickich), dotyczy to kompleksowego uzbrojenia terenu pod nowe inwestycje,
- usług doradczych dla instytucji zarządzających parkami przemysłowymi, parkami naukowo-technologicznymi oraz inkubatorami technologicznymi (w tym akademickich).
- lokalnej infrastruktury drogowej (drogi powiatowe i gminne), w tym w szczególności dotyczącej poprawy jakości dróg gminnych i powiatowych zwiększających możliwości inwestycji oraz dostępność istniejących zakładów przemysłowych

Spodziewane efekty

Spodziewane efekty realizacji działania to:

- ożywienie gospodarcze, aktywizacja zawodowa społeczności lokalnej oraz wzrost konkurencyjności i poprawa atrakcyjności na poziomie regionu,
- stworzenia korzystnych warunków prowadzenia działalności gospodarczej dla istniejących przedsiębiorstw,
- stworzenia korzystnych warunków rozpoczynania działalności gospodarczej, zwłaszcza nastawionych na rozwój innowacyjnych produktów i technologii,
- wzmocnienia współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a sferą naukowo-badawczą,

- powstania nowych miejsc pracy, zwłaszcza w nowoczesnych sektorach gospodarki,
- zagospodarowania terenów poprzemysłowych.

Beneficjenci ostateczni

Beneficjentami ostatecznymi będą spółki zarządzające parkami przemysłowymi i parkami naukowo-technologicznymi oraz przedsiębiorstwa działające w tych parkach.

1.3 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych

Cele

Celem działania jest rewitalizacja obiektów i terenów poprzemysłowych i powojaskowych co znacznie poprawi sytuację ekologiczną na tych terenach i umożliwi ich wykorzystanie gospodarcze i społeczne.

Opis działania

Projekty będą polegały na rewitalizacji obiektów i terenów poprzemysłowych i powojaskowych.

W ramach działania realizowane będą kompleksowe projekty z zakresu rekultywacji środowiska naturalnego (gleby, woda, powietrze) powiązane z przygotowaniem terenu do ponownego wykorzystania (np. zakładanie parków, uzbrojenie terenu pod inwestycje) oraz projekty techniczne, takie jak remonty i modernizacja infrastruktury podstawowej.

Spodziewane efekty

Spodziewane efekty działania obejmują m.in.:

- wzrost liczby firm i poziomu inwestycji na terenach objętych projektami oraz w ich pobliżu,
- poprawa stanu środowiska naturalnego i ograniczenie zagrożeń,
- zwiększenie dochodów gmin i mieszkańców objętych programem.

Beneficjenci ostateczni

Beneficjentami ostatecznymi będą głównie samorządy gminne, wojewódzkie oraz powiatowe a także działające w porozumieniu z nimi inne podmioty.

1.4 Rozwój instytucjonalny

1.4.1 Rozwój i modernizacja instrumentów i instytucji rynku pracy

Cele

Funkcjonowanie elastycznego rynku pracy przede wszystkim wymaga wzmocnienia instytucji obsługi rynku pracy oraz wzbogacenie zbioru instrumentów, jakimi posługują się urzędy pracy oraz inne

podmioty (np. Organizacje pozarządowe, biura pośrednictwa pracy, instytucje szkoleniowe, etc.)
Działające na rzecz osób poszukujących pracy, bezrobotnych oraz kadr przedsiębiorstw.

Opis działania

Działanie dotyczy: rozwoju instytucjonalnej obsługi rynku pracy; rozwoju sieci usług informacji i poradnictwa zawodowego; rozwoju systemu szkoleń dla bezrobotnych, zagrożonych bezrobociem, poszukujących pracy; kadr przedsiębiorstw oraz rozwoju i doskonalenia instrumentów rynku pracy. Realizacja działania obejmować będzie:

- diagnozę warunków funkcjonowania służb zatrudnienia i określanie niezbędnych działań służących ich poprawie;
- rozwijanie systemu podnoszenia kwalifikacji pracowników instytucji rynku pracy i działania służące zwiększeniu kwalifikacji tych osób;
- działania na rzecz kreowania i wdrażania nowych, efektywnych narzędzi i technik pracy w służbach zatrudnienia uwzględniających nowoczesne technologie komunikacji i informacji;
- doskonalenie standardów usług w zakresie informacji i poradnictwa zawodowego oraz usług zatrudnienia;
- działania sprzyjające zwiększeniu możliwości oddziaływania organizacji pozarządowych na rynek pracy;
- doskonalenie dialogu społecznego i rozwijanie współpracy z partnerami społecznymi oraz innymi podmiotami niepublicznymi (np. samorządy zawodowe, izby gospodarcze) w obszarze kształcenia i szkolenia osób bezrobotnych, zagrożonych bezrobociem i poszukujących pracy,
- rozwój, doskonalenie oraz upowszechnianie metod i narzędzi informacji i poradnictwa zawodowego (w tym wykorzystujących nowoczesne technologie);
- doskonalenie kwalifikacji doradców zawodowych;
- rozwój sieci instytucji informacji i poradnictwa zawodowego (zwiększenie liczby i rodzajów jednostek, wzbogacenie wyposażenia oraz zróżnicowanie ich form działania);
- promocja problematyki planowania rozwoju zawodowego dla zwiększenia mobilności i szans na rynku pracy.
- badanie potrzeb szkoleniowych osób bezrobotnych, zagrożonych bezrobociem i poszukujących pracy;
- rozwijanie modułowych programów szkoleń dla potrzeb rynku pracy;
- tworzenie rejestru i zbioru danych o instytucjach szkolących, realizujących programy szkoleniowe finansowane ze środków publicznych,
- podnoszenie kwalifikacji kadr szkolących bezrobotnych, zagrożonych bezrobociem i poszukujących pracy;
- rozwijanie i promocja trójstronnych umów szkoleniowych na szkolenie bezrobotnych.
- identyfikacja barier w aktywizowaniu osób bezrobotnych i wdrożenie mechanizmów ich eliminowania,
- badanie zmian w sferze zatrudnienia i zapotrzebowania na kwalifikacje na rynku pracy;
- doskonalenie systemu zachęt do inwestowania w szkolenia;
- budowanie strategii rozwoju kadr;
- ocena efektywności i trafności stosowanych instrumentów rynku pracy;
- identyfikacja programów rynku pracy o najwyższej skuteczności i ich upowszechnianie.

Spodziewane efekty

Spodziewane efekty działania obejmują m.in.:

- zrekonstruowanie sposobu funkcjonowania publicznych służb zatrudnienia, w taki sposób, aby w strukturze zadań dominowały zadania związane z realizacją usług aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu;
- wzmocnienie kadrowe służb urzędów pracy odpowiedzialnych za informację i poradnictwo zawodowe.
- optymalizacja rozwiązań systemowych (organizacyjno-prawnych w obszarze kształcenia ustawicznego oraz usprawnienie wprowadzania ich w życie podniesienie jakości kształcenia ustawicznego

Beneficjenci ostateczni

Beneficjentami ostatecznymi będą głównie:

- instytucje rynku pracy:
 - publiczne instytucje rynku pracy, w tym urzędy pracy,
 - organizacje pozarządowe,
 - instytucje szkoleniowe,
 - instytucje informacji i poradnictwa zawodowego,
- administracja samorządowa wszystkich szczebli,
- partnerzy społeczni (związki zawodowe, organizacje pracodawców),
- pracodawcy,
- samorządy zawodowe, izby gospodarcze.

1.4 Rozwój instytucjonalny

1.4.2 Wzmocnienie instytucji wspierających działalność przedsiębiorstw

Cel

W latach dziewięćdziesiątych dynamicznemu rozwojowi przedsiębiorczości, zwłaszcza małej i średniej, towarzyszyły również szybkie zmiany w sektorze instytucji świadczących usługi dla przedsiębiorców. W okresie tym powstało szereg instytucji zrzeszających przedsiębiorców (izby gospodarcze, samorządy gospodarcze itp.) oraz podmiotów świadczących usługi o charakterze informacyjnym, doradczym czy też szkoleniowym dla przedsiębiorstw. Przy stosunkowo dużej liczbie tego typu podmiotów, ich słabością jest stosunkowo ograniczone sieciowanie. Sytuacja ta znacząco ogranicza możliwości szybkiego zwiększania potencjału w zakresie dostarczania przedsiębiorcom kompleksowego pakietu usług, utrudnia sprawne dostosowywanie się do zmian dokonujących się w środowisku zewnętrznym oraz efektywne docieranie z ofertą do wszystkich zainteresowanych.

Celem działania jest poprawa dostępu przedsiębiorców do wysokiej jakości usług świadczonych przez instytucje wspierania biznesu.

Opis działania

Działanie wdrażane będzie poprzez:

- Realizację projektów poprawiających ofertę instytucji oraz sieci instytucji świadczących usługi dla przedsiębiorstw,
- Wsparcie dla powstawania regionalnych sieci instytucji wspierania biznesu,
- Wdrażanie projektów zgłaszanych przez instytucje wspierania biznesu, świadczące usługi wyspecjalizowane,

- Wspieranie projektów realizowanych we współpracy z zagranicznymi instytucjami wspierania biznesu,
- Projekty inwestycyjne niezbędne dla właściwego funkcjonowania instytucji wspierania biznesu świadczących usługi wyspecjalizowane oraz sieci instytucji wspierania biznesu,
- Realizację projektów związanych z działalnością promocyjną instytucji wspierających przedsiębiorstwa,
- Budowa i/lub rozwój baz danych dotyczących najlepszych dostępnych technik (BAT),
- Studia i ekspertyzy związane z problematyką działania

Spodziewane efekty

Spodziewane efekty realizacji działania:

- zwiększenie dostępności przedsiębiorców do usług świadczonych przez wyspecjalizowane instytucji,
- poprawa jakości usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu, w tym ich dostosowania do bieżących potrzeb klientów oraz szybko dokonujących się zmian w środowisku funkcjonowania biznesu,
- rozwój nowych usług dla przedsiębiorców,
- wzmocnienie i rozwój istniejących sieci instytucji otoczenia biznesu, w tym ich internacjonalizacji,
- wzrost liczby przedsiębiorstw korzystających z zewnętrznych usług poprawiających efektywność funkcjonowania firm na rynku,
- wzrost innowacyjności organizacyjnej i technologicznej w przedsiębiorstwach.

Beneficjenci ostatecznymi

Beneficjentami ostatecznymi będą instytucje wspierania biznesu oraz sieci tych instytucji.

2. PRIORYTET: WZMOCNIENIE ZASOBÓW LUDZKICH

Obecne instrumenty aktywizacji zawodowej w województwie śląskim są niewystarczające do tego, aby odpowiedzieć na napływ kolejnej grupy bezrobotnych w związku z restrukturyzacją górnictwa i hutnictwa.

Poziom wykształcenia mieszkańców regionu będzie miał decydujący wpływ na rozwój gospodarki. Wymaga to rozwoju szkolnictwa ponadgimnazjalnego i wyższego oraz usprawnienia funkcjonowania regionalnego systemu kształcenia ustawicznego i doskonalenia zawodowego.

Priorytet nastawiony na rozbudowę szkolnictwa wyższego w regionie odpowiada zamierzeniom rozwojowym uczelni wyższych, a także uwzględnia szybki rozwój niepublicznych szkół wyższych. Działania strategiczne będą koncentrować się na wsparciu istniejących szkół wyższych - publicznych i prywatnych, które zamierzają poszerzyć bazę, formy i specjalności kształcenia oraz liczbę kształconych studentów.

Rozwój zdolności adaptacyjnych mieszkańców do zmian społecznych i gospodarczych wymaga wdrożenia systemu kształcenia ustawicznego umożliwiającego podnoszenie posiadanych kwalifikacji oraz reorientację zawodową mieszkańców. Działania te przyczynią się do ograniczenia negatywnych skutków procesów restrukturyzacji gospodarki województwa. Regionalny system kształcenia ustawicznego oraz orientacji zawodowej może być tworzony na bazie już istniejących jednostek edukacyjnych publicznych i prywatnych oraz jednostek monitorujących zmiany na regionalnym rynku pracy.

Dostosowanie systemu edukacji i szkoleń do wymagań społeczeństwa opartego na wiedzy pociąga za sobą znaczący wzrost inwestycji w rozwój zasobów ludzkich *per capita*, a w szczególności zwiększenie nakładów na wykorzystanie technologii informacyjnych i komunikacyjnych w procesie uczenia.

Działania realizowane w ramach priorytetu nakierowane będą zarówno na osoby bezrobotne (w tym długotrwale), osoby dopiero wchodzące na rynek pracy, osoby bezpośrednio zagrożone utratą pracy, jak i na publiczne i niepubliczne instytucje wdrażające aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu poprzez wyposażenie ich w odpowiednie instrumentarium i zapewnienie warunków do wdrożenia nowych metod i technik pracy.

Jednym z potencjalnych czynników rozwojowych regionu jest powstanie nowych przedsiębiorstw, które stwarzają nowe miejsca pracy. Dlatego promocja edukacji w zakresie przedsiębiorczości i samozatrudnienia, elastyczne formy pracy, podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadr zarządzających i pracowników przedsiębiorstw, uwzględniając wprowadzanie innowacji i zwiększony dostęp do nowych technologii to najważniejsze zadania na najbliższe lata.

Podjęmowane wsparcie w ramach priorytetu 2 ma za zadanie między innymi:

- uelastycznienie i zwiększenie mobilności zawodowej zasobów ludzkich,
- promowanie nowych form działalności gospodarczej sprzyjających powstaniu nowych możliwości zatrudnienia dla pracujących w branżach restrukturyzowanych związanych z sektorem rolnictwa i przemysłem tradycyjnym oraz zmianie wizerunku regionu,
- poprawa możliwości inwestycyjnych lokalnych firm oraz umiejętności zawodowych kadry zarządzającej i osób zatrudnionych,
- wspomaganie procesu tworzenia regionalnych systemów innowacyjnych opartych na współpracy instytucji akademickich i naukowo-badawczych z lokalnymi firmami,
- podniesienie jakości i dostępności miejsc pracy w regionie,
- wspomaganie lokalizacji nowych inwestycji zewnętrznych.

Założenia priorytetu 2 są zgodne z Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2015, z priorytetem:

„Wzrost wykształcenia mieszkańców oraz rozwój ich zdolności adaptacyjnych do zmian społecznych i gospodarczych (A)” Realizują następujące cele strategiczne:

- Cel strategiczny : Przeprofilowanie i rozbudowa systemu szkolnictwa średniego i wyższego (C₁)
- Cel strategiczny: Rozszerzenie skali i zasięgu przekwalifikowań zawodowych i rozszerzenie dokształcania zawodowego (C₂)

2.1 Dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy oraz wzmocnienie systemu edukacji ustawicznej osób dorosłych.

Cel

Celem działania jest doskonalenie systemu elastycznego reagowania szkół, uczelni i placówek kształcenia zawodowego na potrzeby zmieniającego się rynku pracy funkcjonującego w ramach konkurencyjnej gospodarki oraz zwiększenie efektywności kształcenia ustawicznego w celu przygotowania osób dorosłych do wymagań rynku pracy.

Opis działania

Działanie obejmować będzie wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów w celu lepszego dostępu do rynku pracy, edukację na rzecz społeczeństwa informacyjnego, rozwój poradnictwa i doradztwa zawodowego, podnoszenie jakości kształcenia, rozwój systemu kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli i nauczycieli akademickich oraz ułatwienia dostępu osobom dorosłym do zróżnicowanej oferty edukacyjnej.

Projekty obejmować będą:

- wyrównywanie poziomu wiedzy oraz wspieranie motywacji edukacyjnej uczniów pochodzących z terenów wiejskich i środowisk zaniedbanych,
- wspieranie e-Edukacji, - wyposażenie szkół i placówek oświatowych w sprzęt komputerowy i oprogramowanie do wykorzystania w procesie kształcenia,
- rozwój systemu doradztwa zawodowego w szkołach i placówkach oświatowych,
- upowszechnianie i modernizacja systemu informacyjnego w zakresie poradnictwa zawodowego i orientacji zawodowej,
- dostosowywanie podstaw programowych i programów nauczania do wymagań rynku pracy i nowych technologii,
- modernizację bazy techno-dydaktycznej szkół i placówek umożliwiającą uzyskiwanie kwalifikacji dostosowanych do wymagań rynku pracy,
- wspieranie systemu egzaminów zewnętrznych,
- **dostosowanie oferty edukacyjnej szkół wyższych w zakresie kształcenia nauczycieli do aktualnych potrzeb,**
- doskonalenie czynnych zawodowo nauczycieli,
- podnoszenie kwalifikacji nauczycieli akademickich,
- akredytację instytucji prowadzących kształcenie ustawiczne w formach pozaszkolnych:
 - tworzenie ram instytucjonalnych akredytacji,
 - przygotowanie kadry w zakresie postępowania akredytacyjnego,
 - monitorowanie działalności instytucji akredytowanych,
- kształcenie na odległość w edukacji społeczeństwa:

- przygotowanie programów i pakietów edukacyjnych (materiałów dla uczniów i nauczycieli) do kształcenia na odległość,
- przygotowanie kadry dydaktycznej do kształcenia na odległość,
- badanie efektywności kształcenia na odległość.

Spodziewane efekty

Spodziewane efekty realizacji działania obejmują m.in.:

- podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa;
- zróżnicowanie ofert edukacyjnych ukierunkowanych na podnoszenie wiedzy i kwalifikacji młodzieży i dorosłych, wynikające ze zmieniających się potrzeb społeczno-gospodarczych;
- zindywidualizowanie ścieżek edukacyjnych ze względu na różny poziom wykształcenia i doświadczenia zawodowego uczestników, ze szczególnym uwzględnieniem wprowadzenia kształcenia na odległość i kształcenia modułowego;
- zwiększenie udziału osób dorosłych w kształceniu ustawicznym;
- podniesienie jakości pracy placówek prowadzących kształcenie i doksztalcenie oraz ich doskonalenie między innymi poprzez modernizację wyposażenia;
- poprawę konkurencyjności przedsiębiorstw;
- wzmocnienie współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a sektorem naukowo-badawczym;
- upowszechnienie nowych form organizacji pracy;
- upowszechnienie informacji w zakresie tworzenia nowych przedsiębiorstw.

Beneficjenci ostateczni

Beneficjentami ostatecznymi będą głównie:

- studenci kierunków nauczycielskich szkół wyższych,
- nauczyciele gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych,
- nauczyciele akademicy,
- szkoły ponadgimnazjalne,
- szkoły wyższe,
- poradnie psychologiczno-pedagogiczne,
- biblioteki pedagogiczne,
- Centra Kształcenia Ustawicznego,
- Centra Kształcenia Praktycznego,
- Centralna i Okręgowe Komisje Edukacyjne
- kuratoria oświaty,
- organy prowadzące szkoły i placówki,
- szkoły prowadzące kształcenie dla dorosłych,
- pracownicy kuratoriów oświaty,
- placówki niepubliczne prowadzące kształcenie ustawiczne.

2.2 Reorientacja zawodowa

Cel

Ogólnym celem działania jest wsparcie procesu przemian gospodarczych i ograniczenie społecznie negatywnych skutków tego procesu w poszczególnych regionach. Cele szczegółowe obejmują między innymi:

- zmianę kwalifikacji zawodowych mieszkańców na obszarach objętych restrukturyzacją branż i sektorów, w szczególności na obszarach wiejskich,
- wyposażenie w umiejętności umożliwiające ponowne zatrudnienie i wykonywanie nowych zawodów osób zagrożonych i zmuszonych do zmiany profilu zatrudnienia w wyniku procesów restrukturyzacyjnych i adaptacyjnych,
- zapewnienie powszechnej dostępności do usług doradztwa zawodowego dla zmuszonych do reorientacji zawodowej we wszystkich regionach.

Podstawowym warunkiem zwiększania konkurencyjności gospodarki w fazie restrukturyzacji, jest identyfikacja oraz wspomaganie grup osób zagrożonych i tracących zatrudnienie w wyniku procesów rozwojowych i restrukturyzacyjnych. W związku z zakładanymi zmianami struktury gospodarki w województwie śląskim oraz struktury zatrudnienia do takich grup zalicza się w szczególności:

- najemnych pracowników gospodarstw rolnych oraz ich rodzin,
- pracowników przemysłów tradycyjnych, takich jak wydobywanie surowców mineralnych (zwłaszcza węgla kamiennego), hutnictwo żelaza, metali kolorowych, przemysł stoczniowy, lekki, a także innych branż nie mogących sprostać warunkom konkurencji na jednolitym rynku europejskim.

Opis działania

Realizowane projekty w ramach działania skupiać się będą głównie na osobach zagrożonych utratą zatrudnienia. Projekty powinny sprzyjać przemieszczaniu się zasobów pracy w szczególności do sektora usług. Jednocześnie skoncentrowanie działań w obszarach problemowych pozwoli na przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia pewnych grup, które w wyniku trudnej sytuacji życiowej spowodowanej brakiem zatrudnienia znalazły się na marginesie życia społecznego.

Projekty będą wdrażane m.in. przez wyspecjalizowane instytucje i zostaną skierowane na:

- szkolenia i kursy w zakresie zmian kwalifikacji zawodowych,
- staże związane z programem przekwalifikowania,
- subsydiowanie miejsc pracy,
- usługi doradcze w zakresie wyboru nowego zawodu i osiągnięcia nowych kwalifikacji i umiejętności.

Jednocześnie, w ramach działania wspomagana będzie budowa systemu identyfikacji i informacji o osobach, które należy poddać reorientacji zawodowej.

Spodziewane efekty

Spodziewane efekty realizacji działania to między innymi:

- zwiększenie zatrudnienia w regionach poza tradycyjnymi sektorami (rolnictwo, przemysł wydobywczy),
- zwiększenie mobilności zawodowej mieszkańców regionu,
- zwiększenie dostępności usług w zakresie doradztwa zawodowego, w szczególności dla mieszkańców obszarów wiejskich,
- rozwój regionalnych systemów identyfikacji osób i pomocy w przekwalifikowaniu.

Beneficjenci ostateczni

Beneficjentami ostatecznymi, będą głównie:

- pracownicy przemysłów tradycyjnych, takich jak wydobywanie surowców mineralnych (zwłaszcza węgla kamiennego), hutnictwo żelaza, metali kolorowych, lekki, a także innych branż nie mogących sprostać warunkom konkurencji na jednolitym rynku europejskim,

- rolnicy i ich rodziny, których gospodarstwa nie będą mogły sprostać warunkom panującym na jednolitym rynku europejskim, i nie mogą liczyć na pomoc w ramach Wspólnej Polityki Rolnej
- zatrudnieni w zakładach przetwórstwa rolno-spożywczego zagrożonych likwidacją zakładu pracy w wyniku wejścia Polski do UE,
- najemni pracownicy gospodarstw rolnych oraz ich rodziny.

2.3 Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia

Cel

Celem działania jest ograniczenie zjawiska długotrwałego bezrobocia i jego przyczyn.

Opis działania

Działanie dotyczy różnorodnych form wsparcia dla bezrobotnych i osób bezpośrednio zagrożonych utratą pracy i realizowane będzie poprzez:

- wspieranie osób bezrobotnych poprzez zindywidualizowane programy wsparcia, obejmujące kreowanie motywacji do poszukiwania pracy i wyposażające uczestników w kwalifikacje ułatwiające uzyskanie zatrudnienia (w tym korzystanie z najnowszych osiągnięć technologicznych);
- promocję i wsparcie samozatrudnienia oraz prowadzenia działalności gospodarczej;
- wdrażanie programów specjalnych i innowacyjnych;
- organizowanie działań doradczych i aktywizujących bezrobotnych;
- promowanie inicjatyw samoorganizacji i samopomocy bezrobotnych oraz wsparcie techniczne tych inicjatyw;
- wspieranie otoczenia społecznego osób bezrobotnych (wspieranie członków rodzin i innych osób zależnych);
- wsparcie osób bezpośrednio zagrożonych utratą pracy.

Spodziewane efekty

Spodziewane efekty realizacji działania obejmują m.in.:

- objęcie w 2006 r. różnymi formami działań aktywizacyjnych większej liczby osób długotrwale bezrobotnych;
- poprawę sytuacji młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym i grup szczególnego ryzyka;
- zmniejszenie liczby osób korzystających długotrwale ze świadczeń pomocy społecznej;
- uzyskanie większej skuteczności działań poprzez aktywizację podmiotów pracujących na rzecz integracji społecznej i zawodowej grup szczególnego ryzyka

Beneficjenci ostateczni

Beneficjentami ostatecznymi będą głównie:

- osoby bezrobotne pozostające bez pracy do 24 miesięcy,
- osoby bezpośrednio zagrożone utratą pracy,
- członkowie rodzin osób bezrobotnych i inne osoby zależne.

2.4 Integracja zawodowa i społeczna grup szczególnego ryzyka

Cel

Celem działania jest ograniczenie zjawiska marginalizacji społecznej i przygotowanie osób narażonych na wykluczenie społeczne, osób niepełnosprawnych do wejścia na rynek pracy, utrzymania zatrudnienia lub powrotu do czynnego życia zawodowego oraz udzielenie wielostronnego wsparcia kobietom w zakresie rynku pracy prowadzące do wzrostu stopy zatrudnienia kobiet oraz podwyższenia ich statusu ekonomicznego i społecznego.

Opis działania

Działanie dotyczy: wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie integracji zawodowej i społecznej; rozwoju systemu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, uwrażliwienia środowisk lokalnych i pracodawców na konieczność podjęcia wspólnych działań na rzecz przeciwdziałania marginalizacji i jej skutkom, wsparcia osób niepełnosprawnych na rynku pracy; poprawy skuteczności systemu wspierania osób niepełnosprawnych, oddziaływania na pracodawców w zakresie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, wsparcia kobiet na rynku pracy i dążenia do wzrostu stopy ich zatrudnienia, rozwoju systemu wspierania kobiet w sferze gospodarczej i edukacyjnej, zwiększającego ich szanse na rynku pracy, tworzenia warunków sprzyjających godzeniu ról zawodowych i społecznych. Działaniem zostaną objęte osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, które nie są w stanie samodzielnie przezwyciężyć trudnych sytuacji życiowych, znaleźć zatrudnienie i usamodzielnic się. Będzie się ono koncentrować na dwóch szczególnych grupach odbiorców: młodzieży trudnej oraz osobach kwalifikujących się do korzystania z pomocy społecznej.

Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w zakresie integracji zawodowej i społecznej

- wspieranie dążenia do samodzielności, czyli wykształcenie takich postaw i umiejętności, które pozwolą na podejmowanie decyzji i działań umożliwiających rozwiązanie własnych problemów życiowych;
- wspieranie osób z trudnościami w nauce w celu zapobiegania porzucaniu szkoły oraz ułatwianie powrotu do systemu kształcenia w formach szkolnych i pozaszkolnych;
- zwiększanie szans na uzyskanie i utrzymanie zatrudnienia, obejmujące diagnozowanie potencjału i możliwości rozwoju zawodowego oraz wspieranie zdobywania i doskonalenia kwalifikacji zawodowych;
- wsparcie zatrudnienia socjalnego.
- umożliwienie szerszego dostępu do szkoleń, różnych form terapii i zatrudnienia poprzez działania towarzyszące np. tworzenie miejsc opieki (dzienne placówki opiekuńcze, środowiskowe ogniska wychowawcze);
- apobieganie patologiom społecznym wśród ludzi młodych takich jak alkoholizm, narkomania, przestępczość;
- promocja wolontariatu, organizowanie grup wsparcia i samopomocy;

Rozwój systemu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu:

- wsparcie przy tworzeniu i organizacji centrów integracji społecznej;
- zwiększenie skuteczności działania instytucji poprzez wsparcie kadry pracującej z grupami szczególnego ryzyka z uwzględnieniem wolontariuszy.
- wypracowanie i wdrożenie metod badań nad efektywnością podejmowanych działań na rzecz grup szczególnego ryzyka;
- rozwój systemu informacji umożliwiającego kadrze i osobom z grup docelowych uzyskanie informacji na temat realizowanych programów i działań oraz możliwości w nich uczestnictwa;

Uwrażliwienie środowisk lokalnych i pracodawców na konieczność podjęcia wspólnych działań na rzecz przeciwdziałania marginalizacji i jej skutkom:

- aktywizację społeczności lokalnych w kierunku zapobiegania i zwalczania procesów marginalizacji, na które narażone są grupy szczególnego ryzyka.
- promocja, przygotowanie i wsparcie pracodawców do zatrudnienia osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wsparcie osób niepełnosprawnych na rynku pracy:

- promowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych, w szczególności: absolwentów, osób długotrwale pozostających bez pracy oraz wkraczających na rynek pracy po raz pierwszy, włączając wsparcie dla zakładania własnej działalności gospodarczej i samozatrudnienia;
- wspieranie elastycznych i alternatywnych form zatrudnienia osób niepełnosprawnych (telepraca, praca na żądanie, praca na telefon).

Poprawa skuteczności systemu wspierania osób niepełnosprawnych:

- kształtowanie umiejętności instytucji rynku pracy w zakresie udzielania aktywnej pomocy osobom niepełnosprawnym, a także umiejętności aktywnego nawiązywania kontaktów z pracodawcami i poszukiwania miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych;
- wspieranie procesu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, w tym osób o znaczących ograniczeniach funkcjonalnych, poprzez doskonalenie doradztwa i poradnictwa zawodowego oraz rozszerzenie zakresu usług (w tym prowadzenia opieki w pierwszych tygodniach zatrudnienia osoby niepełnosprawnej);
- tworzenie i aktualizacja centralnej i regionalnych baz danych dotyczących niepełnosprawności (m.in. osób niepełnosprawnych, służb, instytucji i organizacji działających na rzecz tych osób, infrastruktury i jej przystosowania), w tym badania służące ocenie stopnia zaspokojenia potrzeb związanych z niepełnosprawnością, a także podnoszenie kwalifikacji podmiotów realizujących powyższe zadania.

Oddziaływanie na pracodawców w zakresie zatrudnienia osób niepełnosprawnych:

- upowszechnianie zatrudniania osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy m.in. poprzez oddziaływanie na osoby pełnosprawne i wspieranie pracodawców podejmujących szkolenia personelu w zakresie pracy i współpracy z osobami niepełnosprawnymi.

Wsparcie kobiet na rynku pracy:

- wspieranie dostępu kobiet do zdobywania wiedzy, efektywnych szkoleń zawodowych, usług doradczych i pośrednictwa pracy, także poza tradycyjnymi dla kobiet obszarami zatrudnienia;
- promowanie ustawicznego inwestowania w siebie i elastycznego podejścia do zawodu;
- wspieranie kobiet pracujących na własny rachunek oraz prowadzących małe i średnie przedsiębiorstwa;
- wspieranie szans kobiet w zakresie uzyskiwania dochodu, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet z obszarów wiejskich;
- promowanie nowoczesnych standardów i form zatrudnienia ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystania nowoczesnych technologii;
- promowanie wdrażania programów innowacyjnych;
- promowanie inicjatyw samoorganizacji i inicjatyw lokalnych na rzecz kobiet;
- umożliwienie szerszego dostępu do programów wsparcia i zatrudnienia poprzez działania towarzyszące np. organizowanie opieki nad osobami zależnymi.

Rozwój systemu wspierania kobiet:

- badania i analizy sytuacji kobiet na rynku pracy;
- przełamywanie stereotypów w sferze podziału zawodów na tradycyjnie męskie i kobiece;
- wsparcie podmiotów działających na rzecz kobiet;

- wspieranie rozwoju systemu informacji na temat programów i działań na rzecz kobiet oraz zasad uczestnictwa.

Godzenie ról zawodowych i społecznych:

- promowanie elastycznych form zatrudnienia pozwalających kobietom i mężczyznom na godzenie ról zawodowych i rodzicielskich;
- promowanie współodpowiedzialności kobiet i mężczyzn oraz partnerskiego modelu w realizacji obowiązków rodzicielskich i domowych;
- tworzenie warunków większej dostępności do usług opiekuńczo-wychowawczych nad małymi dziećmi, warunkujące godzenie ról zawodowych i społecznych.

Spodziewane efekty

Spodziewane efekty realizacji działania obejmują m.in.:

- objęcie wsparciem w latach 2004-2006 absolwentów rejestrujących się w urzędach pracy formami indywidualnego wsparcia;
- objęcie działaniami aktywizacyjnymi, podejmowanymi przez publiczne służby większej populacji osób bezrobotnych;
- objęcie w 2006 r. różnymi formami działań aktywizacyjnych większej liczby osób długotrwale bezrobotnych;
- poprawę sytuacji młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym i grup szczególnego ryzyka;
- zmniejszenie liczby osób korzystających długotrwale ze świadczeń pomocy społecznej;
- uzyskanie większej skuteczności działań poprzez aktywizację podmiotów pracujących na rzecz integracji społecznej i zawodowej grup szczególnego ryzyka

Beneficjenci ostateczni

Beneficjentami ostatecznymi będą głównie:

- instytucje rynku pracy,
- partnerzy społeczni,
- organizacje pozarządowe,
- instytucje zajmujące się osobami niepełnosprawnymi,
- pracownicy instytucji pomocy społecznej i innych działających na rzecz pomocy społecznej,
- instytucje, w tym organizacje pozarządowe i kadra nauczycieli, wychowawców oraz instruktorów pracujących z młodzieżą trudną,
- administracja samorządowa,
- wolontariusze,
- pracodawcy,
- osoby niepełnosprawne, w szczególności:
 - wkraczające po raz pierwszy na rynek pracy,
 - długotrwale bezrobotne,
 - podejmujące samodzielną działalność gospodarczą,
 - mające największe trudności z wejściem na rynek pracy,
- kobiety mające problemy ze znalezieniem pracy, o niskich i zdezaktualizowanych kwalifikacjach,
- kobiety powracające na rynek pracy po długiej nieobecności,
- kobiety z obszarów wiejskich,
- kobiety posiadające kwalifikacje w zawodach nietradycyjnych,
- kobiety prowadzące własną działalność gospodarczą lub chcące ją rozpocząć,
- osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, ze szczególnym uwzględnieniem osób korzystających długotrwale ze świadczeń pomocy społecznej:
 - osoby długotrwale bezrobotne (24+),
 - alkoholicy i narkomani poddający się procesowi leczenia,
 - bezdomni,

- byli więźniowie,
 - uchodzący z problemami z integracją,
 - młodzież wychowująca się w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych.
- osoby w wieku 15-24 lat, które:
 - nie uczą się, nie pracują i nie są zarejestrowane jako bezrobotne;
 - uczą się w szkołach ponadpodstawowych albo w formach pozaszkolnych, ale sprawiają trudności wychowawcze i mają poważne kłopoty w nauce;
 - pochodzą ze środowisk ubogich i zagrożonych patologią społeczną (w tym z rodzin niezaradnych, wchodzących w kolizję z prawem).

2.5 Perspektywy dla młodzieży

Cel

Celem działania jest udzielenie możliwie pełnego wsparcia młodzieży, w tym absolwentom wszystkich typów szkół tak, aby nie stawali się i nie pozostawali bezrobotnymi.

Opis działania

Działanie dotyczy różnorodnych form wsparcia dla młodzieży, w tym absolwentów wszystkich szkół i będzie realizowane poprzez:

- promowanie i wspieranie zatrudnienia w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw;
- promowanie i wspieranie zatrudnienia w trzecim sektorze między innymi poprzez kierowanie młodzieży do prac społecznie użytecznych;
- realizację programów specjalnych i innowacyjnych dla młodzieży;
- promowanie i wspieranie samozatrudnienia młodzieży (w tym wsparcie finansowe na podejmowanie własnej działalności gospodarczej);
- wspieranie kształcenia dostosowanego do potrzeb rynku pracy;
- promocję i wspieranie wolontariatu;
- upowszechnianie informacji o rynku pracy.

Spodziewane efekty

Spodziewane efekty realizacji działania obejmują m.in.:

- podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa;
- objęcie wsparciem w latach 2004-2006 absolwentów rejestrujących się w urzędach pracy formami indywidualnego wsparcia.
- inicjowanie i wzmocnienie współpracy między światem nauki i edukacji a gospodarką (staże pracowników w instytucjach naukowo-badawczych, studia podyplomowe, staże w przedsiębiorstwach, subsydiowane zatrudnienie dla studentów / absolwentów);

Beneficjenci ostateczni

Beneficjentami ostatecznymi będzie głównie:

- bezrobotna młodzież do 24 roku życia,
- absolwenci wszystkich typów szkół,
- osoby młode do 24 roku życia chcące rozpocząć działalność gospodarczą.

2.6 Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki i przedsiębiorczości.

Cel

Celem działania jest podniesienie konkurencyjności i rozwój potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz promocja przedsiębiorczości.

Opis działania

Działanie dotyczy: wsparcia kadr zarządzających i pracowników istniejących przedsiębiorstw; wzmocnienia współpracy pomiędzy światem nauki a gospodarką, promocji nowych form organizacji pracy, promocji przedsiębiorczości poprzez:

- doskonalenie umiejętności i kwalifikacji kadr zarządzających oraz pracowników przedsiębiorstw, zwłaszcza innowacyjnych;
- inicjowanie i wzmocnienie współpracy między światem nauki i edukacji a gospodarką (staże pracowników w instytucjach naukowo-badawczych, studia podyplomowe, staże w przedsiębiorstwach, subsydiowane zatrudnienie dla studentów / absolwentów);
- ułatwienie wprowadzania nowych form zatrudnienia i nowych form organizacyjnych (w tym pracy czasowej, rotacji pracy, telepracy, dostosowanie organizacji i form zatrudnienia w kontekście zmian technologicznych z uwzględnieniem poprawy warunków pracy) oraz kształtowanie postaw przedsiębiorczych;
- promocję przedsiębiorczości i zatrudnienia - wspieranie osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą poprzez zapewnienie dostępu do informacji oraz podstawowych usług doradczych.

Spodziewane efekty

Spodziewane efekty realizacji działania obejmują m.in.:

- podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa;
- zróżnicowanie ofert edukacyjnych ukierunkowanych na podnoszenie wiedzy i kwalifikacji młodzieży i dorosłych, wynikające ze zmieniających się potrzeb społeczno-gospodarczych;
- zindywidualizowanie ścieżek edukacyjnych ze względu na różny poziom wykształcenia i doświadczenia zawodowego uczestników, ze szczególnym uwzględnieniem wprowadzenia kształcenia na odległość i kształcenia modułowego;
- zwiększenie udziału osób dorosłych w kształceniu ustawicznym;
- podniesienie jakości pracy placówek prowadzących kształcenie i dokształcanie oraz ich doskonalenie między innymi poprzez modernizację wyposażenia;
- poprawę konkurencyjności przedsiębiorstw;
- wzmocnienie współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami a sektorem naukowo-badawczym;
- upowszechnienie nowych form organizacji pracy,
- upowszechnienie informacji w zakresie tworzenia nowych przedsiębiorstw.

Beneficjenci ostateczni

beneficjentami ostatecznymi będą głównie:

- przedsiębiorcy, pracodawcy, pracownicy,
- organizacje pracodawców i pracowników,
- ośrodki wspierania przedsiębiorczości,
- osoby chcące rozpocząć działalność gospodarczą.

2.7. Aktywizacja i reorientacja zawodowa osób tracących pracę w wyniku restrukturyzacji sektora górniczego.

Cele

Celem działania jest:

- wsparcie działań łagodzących negatywne skutki restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego,
- ograniczenie bezrobocia wśród osób tracących pracę w następstwie procesów restrukturyzacyjnych w górnictwie.

Opis działania

Działanie ma ułatwić podjęcie zatrudnienia w sektorach nie związanych z górnictwem oraz zwiększyć mobilność osób na rynku pracy.

Zakres działania obejmować będzie:

- badania i analizy związane z określeniem wykazu jednostek okołogórniczych, poziomu zatrudnienia i przewidywanych zmian w zatrudnieniu w tychże jednostkach oraz w górnictwie,
- informację,
- poradnictwo zawodowe,
- aktywizację zawodową poprzez usługi w zakresie:
 - pośrednictwa pracy,
 - doradztwa zawodowego,
 - szkoleń,
 - prac interwencyjnych,
 - robót publicznych,
 - pożyczek na prowadzenie działalności gospodarczej i tworzenie nowych miejsc pracy
- rozwój przedsiębiorczości poprzez wspieranie inicjatyw lokalnych promujących powstawanie i działalność małych i średnich przedsiębiorstw w zakresie:
 - szkoleń
 - doradztwa przedsiębiorczości

Spodziewane efekty

W wyniku realizacji działania przewidywane są następujące efekty:

- ograniczenie negatywnych skutków zwolnień,
- zapobieżenie bezrobociu osób tracących pracę w górnictwie i w jednostkach współpracujących z górnictwem w związku z restrukturyzacją tej branży,
- podniesienie poziomu usług,
- aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych,
- poprawa jakości zasobów ludzkich w regionie,
- pobudzenie przedsiębiorczości.

Beneficjenci ostateczni

Beneficjentami ostatecznymi działania będą m.in.:

- pracownicy tracący pracę w górnictwie węgla kamiennego,
- pracownicy spółki restrukturyzacji kopalń,
- pracownicy tracący pracę w jednostkach współpracującymi z górnictwem,
- osoby bezrobotne i poszukujące pracy,
- przedsiębiorcy oferujący i tworzący nowe miejsca pracy,

- powiatowe urzędy pracy
- instytucje rynku pracy,
- partnerzy społeczni,
- organizacje pozarządowe.

3 PRIORYTET: WZROST KONKURENCYJNOŚCI GOSPODARKI WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Zakłada się pilną potrzebę wzmocnienia innowacyjności gospodarki regionu poprzez rozwój nowych działalności, nowych produktów i nowych przedsiębiorstw. Jest to wymóg wynikający z nieuchronności zachodzących procesów schyłkowych, które dotyczą tradycyjne sektory gospodarki Województwa Śląskiego.

Do głównych sektorów dominujących nadal w strukturze gospodarczej regionu, należą restrukturyzowany sektor węglowy, stalowy i koksowniczy. Z drugiej strony region dysponuje wieloma atutami pozwalającymi na rozwój działalności zaawansowanych technologicznie. Te atuty związane są z kulturą przemysłową, kwalifikowanymi kadrami oraz zapleczem edukacyjnym i naukowo - badawczym wyższych uczelni i instytutów naukowych. Dodatkowym atutem są międzynarodowe kontakty środowisk akademickich i gospodarczych. Ważne jest wspieranie procesów innowacyjnych szczególnie w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw. Firmy te są nośnikami innowacyjnych rozwiązań oraz kreatorami nowych miejsc pracy. W regionie obserwuje się proces powstawania licznych małych przedsiębiorstw zaawansowanych technologicznie oraz rozwijania innowacyjnych projektów w takich dziedzinach jak: informatyka, nanotechnologie, kardiochirurgia, rewitalizacja środowiska.

Potencjały wzrostu innowacyjności gospodarki województwa tkwią również w: przetwórstwie węgla kamiennego, energetyce, nowoczesnej - oferującej wysoko przetworzone produkty - metalurgii kolorowej, budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych. W województwie wymagane jest utworzenie nowoczesnej infrastruktury przedsiębiorczości, w tym tworzenie centrów transferu technologii. Centra te mogą powstać przez wykorzystanie potencjału naukowo - badawczego regionu.

O wzroście innowacyjności gospodarki decyduje także atrakcyjność inwestycyjna regionu. Wpływa ona na sposób postrzegania województwa zarówno przez potencjalnych jak i już funkcjonujących w regionie inwestorów zagranicznych.

Działania realizowane pod priorytetem 3 umożliwiają zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez wsparcie inwestycji poprawiających poziom technologiczny i/lub organizacyjny przedsiębiorstw, także w zakresie ochrony środowiska oraz zapewnienie wysokiej jakości usług doradczych dla przedsiębiorstw.

Celami częściowymi tego priorytetu są:

- zwiększenie nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach,
- poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez inwestycje w wiedzę,
- dostosowanie przedsiębiorstw do wymogów prawodawstwa unijnego.

Założenia priorytetu 2 są zgodne z Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2015, z priorytetem:

„Wzrost innowacyjności i konkurencyjności gospodarki, w tym małych i średnich przedsiębiorstw (E)”. Realizują następujące cele strategiczne:

- Wzrost siły ekonomicznej małych i średnich przedsiębiorstw (C₁)
- Rozwijanie badań naukowych oraz aplikacji nowych technologii (C₂)

•

<p>3.1 Wzmocnienie pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw na jednolitym rynku europejskim</p> <p>3.1.1 Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez doradztwo związane z prowadzeniem działalności na jednolitym rynku europejskim</p>

Cel

Celem działania jest zwiększenie konkurencyjności polskich małych i średnich przedsiębiorstw poprzez ułatwienie dostępu do specjalistycznej pomocy doradczej.

Opis działania

W szybko zmieniającym się środowisku funkcjonowania przedsiębiorstw wiedza staje się kluczowym czynnikiem sukcesu w prowadzeniu działalności gospodarczej. Polskie przedsiębiorstwa, zwłaszcza małe, bardzo często nie mają możliwości dostępu do specjalistycznej wiedzy wewnątrz firmy. Stąd konieczność korzystania z usług instytucji zewnętrznych, co nie zawsze jest możliwe, np. z powodu wysokich kosztów takich usług lub ich ograniczonej dostępności. Dzięki wsparciu ze środków strukturalnych, w ramach niniejszego działania przedsiębiorcy będą mieli ułatwiony dostęp do najistotniejszych z punktu widzenia budowania konkurencyjności polskich przedsiębiorstw usług specjalistycznych.

Przedsięwzięcia realizowane w ramach tego działania dotyczą między innymi:

- zasad prowadzenia przedsiębiorstwa w warunkach Jednolitego Rynku,
- wdrażania systemów zarządzania jakością, zarządzania środowiskiem oraz bezpieczeństwem i higieną pracy,
- uzyskiwania certyfikatów zgodności dla wyrobów, surowców, maszyn i urządzeń, aparatury kontrolno-pomiarowej i personelu,
- wdrażania strategii rozwoju przedsiębiorstwa w oparciu o nowe technologie i rozwiązania innowacyjne,
- podejmowania i rozwijania działalności eksportowej,
- powstawania firm opartych na zaawansowanych technologiach

Spodziewane efekty

W wyniku realizacji ww. poddziałań można oczekiwać następujących efektów:

- zwiększenia liczby małych i średnich przedsiębiorstw korzystających ze specjalistycznych usług doradczych,
- wzrostu udziału przedsiębiorstw posiadających certyfikaty jakości w całkowitej liczbie przedsiębiorstw,
- wzrostu udziału sektora małych i średnich przedsiębiorstw w eksporcie ogółem,
- wzrostu liczby nowych firm, opartych na zaawansowanych technologiach,
- wzrostu wskaźnika przedsiębiorstw innowacyjnych,
- nowych miejsc pracy w firmach korzystających z doradztwa.

Beneficjenci ostateczni

Beneficjentami ostatecznymi będą istniejące małe i średnie przedsiębiorstwa, w tym nowopowstające firmy oparte na zaawansowanych technologiach.

3.1 Wzmocnienie pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw na jednolitym rynku europejskim

3.1.2 Wsparcie konkurencyjności produktowej i technologicznej przedsiębiorstw działających na jednolitym rynku europejskim

Cel

Celem działania jest poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw poprzez wsparcie nowych inwestycji, prowadzących do zasadniczych zmian produkcji, produktu lub procesu produkcyjnego oraz wzrost skali umiędzynarodowienia przedsiębiorstw poprzez promocję.

Opis działania

W ramach działania przewidywane są następujące typy projektów:

- projekty polegające na dokonywaniu nowych inwestycji, polegających na utworzeniu, rozbudowie lub nabyciu przedsiębiorstwa, zarówno ze sfery produkcyjnej jak i usługowej, jak również na rozpoczęciu w przedsiębiorstwie działalności obejmującej dokonywanie zasadniczych zmian produkcji, produktu lub procesu produkcyjnego.
- projekty w zakresie internacjonalizacji przedsiębiorstw poprzez pokrycie kosztów udziału przedsiębiorców w wyjazdowych misjach gospodarczych oraz przedsięwzięciach targowo-wystawienniczych, w tym także w zakresie promocji innowacji technologicznych i/lub organizacyjnych (w targach przedsięwzięć innowacyjnych i środowiskowych).

Spodziewane efekty

Spodziewane efekty obejmują między innymi:

- stworzenie nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwach.
- wzrost skali umiędzynarodowienia przedsiębiorstw,
- wzrost nakładów na inwestycje przedsiębiorstw,
- wzrost wskaźnika innowacyjności przedsiębiorstw,
- poszerzenie oferty towarowej,
- unowocześnienie technologii, wzrost wydajności pracy i poprawa jakości,
- dostosowanie technologii i produktów do wymagań dyrektyw unijnych, zwłaszcza norm zharmonizowanych.

Beneficjenci ostateczni

Beneficjentami ostatecznymi są przedsiębiorstwa.

3.1 Wzmocnienie pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw na jednolitym rynku europejskim

3.1.3 Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez inwestycje

Cel

Celem działania jest zwiększenie konkurencyjności polskich małych i średnich przedsiębiorstw poprzez unowocześnienie ich oferty produktowej i technologicznej.

Opis działania

Drugim, obok wiedzy oraz informacji, kluczowym z punktu widzenia konkurencyjności przedsiębiorstwa na rynku czynnikiem jest dysponowanie nowoczesnymi środkami trwałymi, wykorzystywanymi przez przedsiębiorcę do produkcji lub świadczenia usług. Problemem wielu polskich małych i średnich przedsiębiorstw jest niekonkurencyjny i zdekapitalizowany majątek oraz niska rentowność, która nie pozwala na jego modernizację. Występująca na skutek tego luka technologiczna jest znacznie większa wobec konkurentów zagranicznych niż krajowych.

W celu zwiększenia nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach usługowych i produkcyjnych, a co za tym idzie poprawy ich oferty produktowej i technologicznej, planuje się realizację między innymi poniższych poddziałań:

- realizację projektów modernizacyjnych w małych i średnich przedsiębiorstwach,
- wdrażanie wspólnych przedsięwzięć inwestycyjnych podejmowanych przez przedsiębiorstwa,
- zakup wyników prac badawczo-rozwojowych i/lub praw własności przemysłowej przez przedsiębiorstwa,
- wdrażanie i komercjalizację technologii i produktów innowacyjnych,
- zastosowanie i wykorzystanie technologii gospodarki elektronicznej,
- zastosowanie i wykorzystanie technologii informacyjnych w procesach zarządzania przedsiębiorstwem
- dostosowywanie technologii i produktów do wymagań dyrektyw unijnych, zwłaszcza norm zharmonizowanych.
- realizację projektów przedsiębiorstw w zakresie promocji

Spodziewane efekty

Spodziewane efekty obejmują między innymi:

- wzrost nakładów inwestycyjnych w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw,
- wzrost poziomu innowacyjności przedsiębiorstw,
- stworzenie nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwach.

Beneficjenci ostateczni

Beneficjentami ostatecznymi działania będą małe i średnie przedsiębiorstwa.

3.1 Wzmocnienie pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw na jednolitym rynku europejskim

3.1.4 Wsparcie dla inwestycji w zakresie dostosowania przedsiębiorstw do wymogów ochrony środowiska

Cel

Unijne wymagania w zakresie ochrony środowiska wobec przedsiębiorstw przemysłowych, zawarte w dyrektywach UE oznaczają konieczność poniesienia ogromnych wydatków inwestycyjnych. Dla tych podmiotów, które nie wdrożą ekologicznych procedur do momentu wygaśnięcia wynegocjowanych okresów przejściowych, oznaczać to będzie konieczność zakończenia działalności produkcyjnej. Ograniczone możliwości przedsiębiorstw w zakresie finansowania inwestycji proekologicznych stanowią barierę dla podejmowania tego typu przedsięwzięć.

Dlatego celem działania jest dostosowanie przedsiębiorstw do wymogów dyrektyw Unii Europejskiej w obszarach: ochrona powietrza, ochrona wód i gospodarka odpadami.

Opis działania

W myśl zasad zrównoważonego rozwoju wzrost gospodarczy powinien odbywać się z uwzględnieniem właściwego oddziaływania na stan środowiska naturalnego. Współczesne podejście do ochrony środowiska wymusza tworzenie i wdrażanie nowych technik i technologii, przede wszystkim takich, które przyczyniają się do eliminacji zanieczyszczeń u źródła. Zastosowanie takich technologii jest podwójnie korzystne, z jednej strony zmniejsza presję na środowisko wywieraną przez przedsiębiorstwo, a z drugiej obniża koszty działalności przedsiębiorstwa, zarówno poprzez obniżenie poziomu nakładów na produkcję, jak i poprzez obniżenie wydatków na opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska lub ewentualne kary za jego niszczenie.

W związku z powyższym przewiduje się:

- inwestycje dostosowujące instalacje do wymagań ochrony środowiska, wynikające z konieczności uzyskania pozwolenia zintegrowanego,
- realizację zadań przyczyniających się do ograniczania emisji przemysłowych do atmosfery, wprowadzanie najlepszych dostępnych technik w zakresie ochrony środowiska, ograniczenie emisji z grupy metali ciężkich i trwałych substancji organicznych (zgodnie z wymogami Dyrektywy 2001/80/WE w sprawie ograniczenia emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza z dużych źródeł spalania paliw);
- realizację inwestycji i programów przyczyniających się do rozwiązywania problemów odpadów przemysłowych i niebezpiecznych (zgodnie z wymogami Dyrektywy 75/442/EWG w sprawie odpadów – tzw. dyrektywy ramowej, Dyrektywy 91/689/EWG w sprawie odpadów niebezpiecznych oraz Dyrektywy 96/59/WE w sprawie usuwania PCB/PCT);
- inwestycje związane z budową przemysłowych oczyszczalni ścieków (zgodnie z Dyrektywą 76/464/EWG w sprawie zanieczyszczenia spowodowanego przez niektóre substancje odprowadzane do środowiska wodnego oraz dyrektyw „córek”).

Spodziewane efekty

Spodziewane efekty obejmują między innymi:

- zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery,
- zagospodarowanie odpadów przemysłowych, poprawę wód powierzchniowych i podziemnych wskutek zmniejszenia ilości nieoczyszczonych ścieków trafiających do środowiska,
- zachowanie miejsc pracy w przedsiębiorstwach, które dzięki poczynionym inwestycjom nie musiały zakończyć działalności.

Beneficjenci ostateczni

Beneficjentami ostatecznymi są przedsiębiorstwa, które dokonywać będą inwestycji w zakresie ochrony środowiska.

3.2 Rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności

3.2.1 Wsparcie dla powstaniu nowych firm

Cel

Ogólnym celem działania jest wzrost przedsiębiorczości poprzez wsparcie dla zwiększania liczby nowych przedsiębiorstw. Cele szczegółowe obejmują:

- zwiększenie liczby przedsiębiorstw powstających poza sektorami tradycyjnymi,

- zwiększenie skłonności do podejmowania ryzyka działalności gospodarczej przez pracowników sektorów poddawanych restrukturyzacji, w szczególności wychodzących z rolnictwa.

Opis działania

Szczególnym wyzwaniem jest zachęcanie do podjęcia działalności gospodarczej przez osoby, które w wyniku procesów restrukturyzacji są zmuszone do poszukiwania nowych źródeł utrzymania. Działanie ma na celu wspieranie tworzenia na tych obszarach nowych mikroprzedsiębiorstw (zatrudniających łącznie do 9 osób) i tworzenie możliwości ich rozwoju poprzez umożliwienie im korzystania z usług dla przedsiębiorczości.

Wspierane będą zintegrowane projekty (*one-stop-shop approach*,) z zakresu uruchomienia i rozwoju mikroprzedsiębiorstw poprzez udzielanie dotacji:

- na współfinansowanie tworzenia i dalszego rozwoju mikroprzedsiębiorstw (budynki, wyposażenie, materiały) poza tradycyjnymi sektorami działalności gospodarczej na obszarach wiejskich, restrukturyzacji przemysłu oraz terenach zdegradowanych, w tym na obszarach rewitalizacji przestrzeni miejskiej,
- na usługi doradcze dla rozpoczynających działalność gospodarczą (w tym przygotowanie biznes planów).

Spodziewane efekty

Spodziewane efekty realizacji działania to:

- wzrost liczby przedsiębiorstw w sektorach nietradycyjnych, zwłaszcza na obszarach restrukturyzacji,
- spadek liczby bezrobotnych, zwłaszcza wśród osób, które w wyniku procesów restrukturyzacji są zmuszone do poszukiwania nowych źródeł utrzymania.

Beneficjenci ostateczni

Beneficjentami ostatecznymi są mikroprzedsiębiorstwa zarejestrowane na terenie województwa śląskiego i działające w sektorach zdefiniowanych z punktu widzenia potrzeb modernizacyjnych i restrukturyzacyjnych regionu.

3.2 Rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności

3.2.2 Regionalna Strategia Innowacji

Cel

Głównym celem działania jest wzmocnienie i wykorzystanie potencjału regionalnego sektora akademickiego i naukowo-badawczego dla rozwoju przedsiębiorczości i wzmocnienia konkurencyjności przedsiębiorstw działających na lokalnym rynku. Wybór projektów będzie oparty na Regionalnej Strategii Innowacji.

Opis działania

Projekty w ramach działania będą zgodne z postanowieniami Regionalnej Strategii Innowacji, mającej na celu tworzenie sprawnego i „naturalnego” systemu powiązań instytucjonalnych pomiędzy sektorem badawczo-rozwojowym, przedsiębiorstwami, władzami regionalnymi i lokalnymi oraz instytucjami pośredniczącymi. Dzięki realizacji tego działania nastąpi poprawa transferu technologii i know-how w regionie, wykształcenie i wzmocnienie postaw innowacyjnych wśród przedsiębiorców, ponadto

zostanie stworzony system przekazywania doświadczeń, wiedzy i informacji wśród instytucji i przedsiębiorstw w zakresie innowacyjności. Realizacja regionalnej strategii innowacji doprowadzi do stworzenia regionalnego systemu kreowania, wdrażania i rozpowszechniania innowacji.

Spodziewane efekty

Spodziewane efekty realizacji działania to między innymi:

- wzrost nakładów na działalność naukowo-badawczą w przedsiębiorstwach,
- wzrost zatrudnienia w gałęziach sektora produkcyjnego będącego przedmiotem oddziaływania w poszczególnych województwach,
- wzrost liczby firm korzystających z usług i wykorzystujących pomysły opracowane w regionalnych instytucjach naukowo-badawczych i akademickich,
- wzrost przeciętnej wielkości firm,
- wzrost liczby kooperantów pośród firm miejscowych dla firm zewnętrznych, w tym międzynarodowych, działających na terenie województwa.

Beneficjenci ostateczni

Beneficjentami ostatecznymi będą głównie publiczne i prywatne szkoły wyższe prowadzące wspólne projekty, instytucje naukowo-badawcze, instytucje wspierające działalność przedsiębiorstw oraz przedsiębiorstwa.

3.2 Rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności

3.2.3 Wzmocnienie współpracy między sferą badawczo-rozwojową a gospodarką

Cel

Celem działania jest poprawa konkurencyjności gospodarki poprzez wzrost innowacyjności, w tym zwiększenie transferu nowoczesnych rozwiązań technologicznych, produktowych i organizacyjnych do przedsiębiorstw i instytucji.

Opis działania

Ścisła współpraca między sferą naukowo-badawczą a gospodarką jest konieczna dla osiągnięcia szybkiego postępu technologicznego. Obserwowany dotąd brak silnych powiązań między przedsiębiorstwami i sferą naukowo-badawczą jest jedną z przyczyn niewykorzystania potencjału obu tych sfer do poszukiwania i wprowadzania nowych rozwiązań poprawiających pozycję konkurencyjną gospodarki. Zasoby sektora naukowego w postaci nowoczesnego kapitału ludzkiego (eksperci), wyników prac badawczo-rozwojowych oraz infrastruktury badawczo-rozwojowej nie są odpowiednio wykorzystane w gospodarce. Strukturyzacja sfery naukowo-badawczej polegająca na rozwoju konsorcjów instytucji tworzących naukowo-przemysłowe centra zaawansowanych technologii lub centra doskonałości i kompetencji oraz koncentracja badań na dziedzinach priorytetowych dla gospodarki będzie sprzyjała zwiększeniu zainteresowania przedsiębiorców inwestycjami w prace badawczo-rozwojowe.

Działanie będzie realizowane między innymi poprzez:

- programy badawcze w priorytetowych z punktu widzenia rozwoju polskiej gospodarki dziedzinach badawczych,

- projekty związane z wprowadzaniem w przedsiębiorstwach najlepszych dostępnych technologii i praktyk,
- projekty badawczo-wdrożeniowe związane z wprowadzaniem innowacji do przedsiębiorstw, w szczególności zaawansowanych technologii oraz BAT, prowadzonych wspólnie przez instytucje sfery badawczo-rozwojowej oraz przedsiębiorstwa lub konsorcja tych podmiotów,
- projekty badawczo-rozwojowe realizowane przez przedsiębiorstwa lub grupy przedsiębiorstw,
- projekty badawcze związane z komercjalizacją wyników prac badawczo-rozwojowych, dotyczących zaawansowanych technologii
- projekty badawcze dla instytucji działających w sieci, odpowiedzialnych za prowadzenie foresight'u technologicznego,
- projekty inwestycyjne w zakresie infrastruktury badawczej niezbędnej do realizacji ww. programów badawczych, centrów doskonałości i centrów zaawansowanych technologii oraz laboratoriów świadczących specjalistyczne usługi na rzecz przedsiębiorstw.

Spodziewane efekty

Oczekiwane efekty realizacji działania obejmują:

- poprawę warunków prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej,
- zacieśnienie współpracy pomiędzy sferą badawczo-rozwojową a przedsiębiorstwami, wyrażające się efektywnością wspólnie zrealizowanych projektów, mających wpływ na poziom konkurencyjności gospodarki
- zwiększenie nakładów na prace badawczo-rozwojowe w przedsiębiorstwach globalnie i w porównaniu z nakładami na B&R z budżetu państwa,
- wzrost liczby patentów,
- wzrost liczby przedsiębiorstw innowacyjnych w całkowitej liczbie przedsiębiorstw,

Beneficjenci ostateczni

Beneficjentami ostatecznymi pomocy będą instytucje sfery naukowo-badawczej, instytucje wspierające przedsiębiorczość oraz przedsiębiorstwa.

3.3 Poprawa dostępności do zewnętrznego finansowania inwestycji przedsiębiorstw

Cel

Celem działania jest ułatwienie przedsiębiorcom dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji.

Opis działania

W województwie śląskim nadal istnieje brak dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania co stanowi znaczącą barierę rozwoju szeregu przedsiębiorstw, zwłaszcza nowopowstających oraz realizujących inwestycje o charakterze innowacyjnym. Głównymi ograniczeniami uzyskania finansowania zewnętrznego są wysokie koszty i skomplikowane warunki pozyskania kredytu, mało rozwinięta oferta bankowa dla małych przedsiębiorstw, słabość systemu poręczeń kredytowych i pożyczkowych, a także brak funduszy początkowych typu seed capital. Utrzymywanie się takiej sytuacji powoduje, że większość przedsiębiorstw finansuje działalność ze środków własnych. Zgodnie z rządowym programem "Kapitał dla przedsiębiorcy", wzmocniony zostanie regionalny system kapitałowy,

zawierający jeden regionalny fundusz oraz lokalne fundusze pożyczkowe i fundusze poręczeń kredytowych

W ramach działania planuje się podjęcie następujących przedsięwzięć:

- dokapitalizowanie funduszy pożyczkowych,
- dokapitalizowanie funduszy poręczeń kredytowych,
- wspieranie powstawania funduszy kapitału początkowego typu seed capital,
- powstanie instrumentu pozwalającego na dopłaty do inwestycji finansowanych przez Banki dla przedsiębiorców tworzących długoterminowe miejsca pracy,
- powstanie instrumentów finansowych obejmujących system dotacji dla firm tworzących nowe miejsca pracy.

Spodziewane efekty

Realizacja działania przyczyni się między innymi do:

- zwiększenia liczby działających w województwie śląskim funduszy pożyczkowych i funduszy poręczeń kredytowych i ich bardziej równomiernego rozmieszczenia,
- poprawy dostępności przedsiębiorców do zewnętrznych źródeł finansowania,
- ułatwienia podejmowania działalności gospodarczej,
- powstania nowych firm innowacyjnych,
- zwiększenia poziomu inwestycji przedsiębiorstw oraz wzrostu, rozszerzenia i unowocześnienia produkcji poprzez zwiększanie liczby projektów inwestycyjnych przedsiębiorstw,
- stworzenia nowych miejsc pracy, w tym w innowacyjnych sektorach gospodarki.

Beneficjenci ostateczni

Beneficjentami ostatecznymi działania będą fundusze działające na rzecz małych i średnich przedsiębiorstw w tym m.in.: fundusze pożyczkowe, fundusze poręczeń kredytowych, fundusze początkowe typu seed capital .

3.4 Rozwój sektora rolno-spożywczego

Cele

Sektor przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych musi podlegać szczególnemu wsparciu ze względu na to, iż jego funkcjonowanie bezpośrednio wpływa na kondycję sektora rolnego. W związku z tym bardzo istotnym kierunkiem działań na rzecz przetwórstwa rolno – spożywczego jest realizacja procesów związanych z jego dostosowania do standardów UE.

Celem priorytetu jest poprawa struktur rolnych, wzmocnienie konkurencyjności gospodarstw i kształtowanie produkcji w zgodzie z wymogami rynku. Ważnym elementem jest również stymulowanie poprawy jakości produktów rolnych oraz kształtowania procesów produkcyjnych w zgodzie z wymogami ochrony środowiska.

Opis działania

W ramach niniejszego działania wspierane będą projekty inwestycyjne związane z modernizacją gospodarstw rolnych oraz z modernizacją zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego, prowadzące do ich dostosowania do warunków funkcjonowania na jednolitym rynku poprzez poprawę konkurencyjności uwarunkowaną wzrostem jakości produkcji, jej skalą i profilem, obniżeniem

kosztów oraz spełnieniem wymogów w zakresie norm higienicznych oraz ochrony środowiska i utrzymania zwierząt.

Przejmowanie gospodarstw rolnych przez nowych właścicieli – młodych rolników, dysponujących odpowiednimi kwalifikacjami i zdecydowanych na inwestowanie w modernizację i rozwój posiadanej bazy produkcyjnej sprzyja przekształceniom strukturalnym sektora rolnego. Celem działania jest również ułatwienie założenia lub przejęcia gospodarstw przez młodych rolników oraz wsparcie modernizacji tych gospodarstw.

Udzielane będzie również doradztwo rolnicze, obejmujące doradztwo publiczne i prywatne w zakresie przygotowania projektów przedsięwzięć w ramach programów rozwoju obszarów wiejskich oraz upowszechniania wiedzy na temat respektowania dobrych praktyk rolniczych.

Spodziewane efekty

Spodziewane efekty działania to:

- wzrostu dochodu rolniczego oraz poprawy konkurencyjności gospodarstw,
- wzrost konkurencyjności przetwórstwa rolno-spożywczego,
- redukcji kosztów produkcji,
- poprawy organizacji produkcji,
- rynkowe ukierunkowane produkcji rolno-spożywczej i wykorzystanie niszy rynkowych,
- tworzenie nowych i racjonalizacja istniejących kanałów zbytu,
- zwiększania wartości dodanej produktów rolno-spożywczych,
- wprowadzenie nowych i modernizacja istniejących technologii produkcji,
- ulepszenie struktury logistycznej,
- poprawy jakości produktów rolno-spożywczych,
- poprawy warunków i bezpieczeństwa pracy,
- ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego, krajobrazu, zachowania i promocji dziedzictwa kulturowego wsi i kultury regionalnej,
- poprawy warunków sanitarno-higienicznych produkcji,
- poprawy warunków utrzymania (dobrostanu) zwierząt.

Beneficjenci ostateczni

Beneficjentami ostatecznymi będą m.in. prowadzący gospodarstwo rolne właściciele (lub posiadacze zależni) tego gospodarstwa oraz osoby prawne, których statutowym celem jest działalność w rolnictwie i które prowadzą gospodarstwo rolne (np. spółdzielnie); młodzi rolnicy, podejmujący po raz pierwszy samodzielną działalność rolniczą; przedsiębiorstwa rolno – przemysłowe oraz inne przedsiębiorstwa przetwórstwa rolno-spożywczego i/lub marketingu odpowiedzialne za inwestycje; publiczne i prywatne instytucje i firmy doradcze.

3.5. Rozwój sektora turystyki

Cel

Celem niniejszego działania jest zwiększenie udziału sektora turystyki w tworzeniu dochodu narodowego i zatrudnienia na poziomie regionalnym. Cele cząstkowe związane z realizacją niniejszego działania zakładają między innymi:

- zwiększenie zagranicznej turystyki przyjazdowej do województwa śląskiego oraz turystyki krajowej poprzez podniesienie konkurencyjności markowych produktów turystycznych i usług kulturalnych zarówno na rynkach zagranicznych, jak i na rynku krajowym,
- tworzenie warunków dla rozwoju i wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw sektora turystycznego, w tym MSP,

- promocję województwa śląskiego jako obszaru atrakcyjnego turystycznie, w tym poprzez promowanie oferty kulturalnej regionu,
- zwiększenie dostępności regionalnych produktów turystycznych poprzez zapewnienie funkcjonowania i rozwijanie kompleksowego systemu informacji turystycznej i kulturalnej, w tym nowoczesnej, interaktywnej sieci informacji internetowej.

Opis działania

W ramach tego działania będą realizowane przedsięwzięcie związane z:

- korzystaniem z usług dla sektora turystycznego, w tym MSP (działalność promocyjna i informacyjna, powiązania, konferencje i targi handlowe), zwłaszcza stanowiące element programów przygotowywanych na poziomie regionalnym i ponadlokalnym w tym:
 - przygotowanie kompleksowych opracowań oraz kreacja nowych marek produktów (strategie, programy, systemy wizualizacji, znaki graficzne etc.), umożliwiających skuteczne wdrażanie produktów markowych oraz mające na celu rozwój krajowych markowych sieci,
 - opracowanie i realizacja kampanii reklamowych (zwłaszcza multimedialnych), uwzględniających preferencje turystów i priorytety rynkowe,
 - opracowanie promocyjno-informacyjnej strony internetowej wraz z możliwością rezerwacji/zakupu usług turystycznych,
 - opracowanie biznes planu związanego z wprowadzeniem produktu lub pakietu produktów turystycznych na rynek, wraz z ewentualnymi, uzupełniającymi badaniami rynkowymi,
 - doradztwo przy ewentualnym tworzeniu struktury konsorcyjnej (lub innej formy partnerstwa) odpowiedzialnej za realizację i finansowanie projektu na poziomie regionalnym i lokalnym, potencjalnie będącej w przyszłości właścicielem produktu/pakietu produktów turystycznych.
- rozwoju potencjału turystycznego, w tym inwestycje materialne w sektorze turystyki (budowa, rozbudowa, adaptacja i modernizacja obiektów turystycznych).

Spodziewane efekty

Spodziewane efekty realizacji działania to między innymi:

- wzrost ruchu turystycznego, w tym krajowej i zagranicznej turystyki pobytowej, na obszarze województwa śląskiego,
- zwiększenie liczby osób zatrudnionych w sektorze turystycznym w województwie śląskim,
- wzrost udziału turystyki w tworzeniu regionalnego PKB,
- pełniejsze wykorzystanie potencjału turystycznego województwa poprzez udostępnienie nowych miejsc i form dla działalności turystycznej.

Beneficjenci ostateczni

Beneficjentami ostatecznymi są między innymi małe i średnie przedsiębiorstwa zarejestrowane na terenie województwa śląskiego.

VI FINANSOWANIE PROGRAMU

Program finansowany będzie w oparciu o montaż środków pochodzących z następujących źródeł: budżetu państwa, budżetów lokalnego samorządu terytorialnego, środków pochodzących z Unii Europejskiej, środków prywatnych, innych.

Priorytet/działanie		Źródło finansowania poza środkami jednostek samorządu terytorialnego
Nr	Nazwa	
PRIORYTET 1		
Działanie 1.1	Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu drogowego	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, budżet państwa
Działanie 1.2	Tworzenie korzystnych warunków infrastrukturalnych dla rozwoju przedsiębiorstw	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, budżet państwa
Działanie 1.3	Rewitalizacja obszarów zdegradowanych	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, budżet państwa
Działanie 1.4	Rozwój instytucjonalny	
Działanie 1.4.1	Rozwój i modernizacja instrumentów i instytucji rynku pracy	Europejski Fundusz Społeczny, budżet państwa, środki prywatne
Działanie 1.4.2	Wzmocnienie instytucji wspierających działalność przedsiębiorstw	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, budżet państwa, środki prywatne
PRIORYTET 2		
Działanie 2.1	Dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy oraz wzmocnienie systemu edukacji ustawicznej osób dorosłych.	Europejski Fundusz Społeczny, budżet państwa, środki prywatne
Działanie 2.2	Reorientacja zawodowa	Europejski Fundusz Społeczny, budżet państwa
Działanie 2.3	Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia	Europejski Fundusz Społeczny, budżet państwa
Działanie 2.4	Integracja zawodowa i społeczna grup szczególnego ryzyka	Europejski Fundusz Społeczny, budżet państwa
Działanie 2.5	Perspektywy dla młodzieży	Europejski Fundusz Społeczny, budżet państwa
Działanie 2.6	Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki i przedsiębiorczości.	Europejski Fundusz Społeczny, budżet państwa, środki prywatne
Działanie 2.7	Aktywizacja i reorientacja zawodowa osób tracących pracę w wyniku restrukturyzacji sektora górniczego	Budżet państwa (Fundusz Pracy)
PRIORYTET 3		
Działanie 3.1	Wzmocnienie pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw na jednolitym rynku europejskim	
Działanie 3.1.1	Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez doradztwo związane z prowadzeniem działalności na jednolitym rynku europejskim	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, budżet państwa, środki prywatne
Działanie 3.1.2	Wsparcie konkurencyjności produktowej i technologicznej przedsiębiorstw działających na jednolitym rynku europejskim	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, budżet państwa, środki prywatne
Działanie 3.1.3	Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez inwestycje	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, budżet państwa, środki prywatne

Priorytet/działanie		Źródło finansowania poza środkami jednostek samorządu terytorialnego
Nr	Nazwa	
PRIORYTET 3		
Działanie 3.2	Rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności	
Działanie 3.2.1	Wsparcie dla powstaniu nowych firm oraz wsparcie dla mikroprzedsiębiorstwa	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, budżet państwa, środki prywatne
Działanie 3.2.2	Regionalne Strategie Innowacyjne	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, budżet państwa, środki prywatne
Działanie 3.2.3	Wzmocnienie współpracy między sferą badawczo-rozwojową a gospodarką	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, budżet państwa, środki prywatne
Działanie 3.3	Poprawa dostępności do zewnętrznego finansowania inwestycji przedsiębiorstw	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, budżet państwa, środki prywatne
Działanie 3.4	Rozwój sektora rolno-spożywczego	Europejski Fundusz Gwarancji i Orientacji Rolnej, budżet państwa, środki prywatne
Działanie 3.5	Rozwój sektora turystyki	Budżet państwa, środki prywatne

VII SYSTEM WDRAŻANIA I MONITOROWANIA

7.1 Wdrażanie Programu

Uwagi ogólne

System wdrażania programu zawiera uregulowania dostarczania pomocy w ramach Programu wyłącznie na poziomie regionalnym. Będzie on modyfikowany i dopasowywany zgodnie z systemami wdrażania poszczególnych źródeł finansowania Programu, przyjmując wyższość ich systemu wdrażania nad uregulowaniami regionalnymi zawartymi w programie.

Poszczególne projekty będą wdrażane w oparciu o zasady wydatkowania środków wg źródeł ich pochodzenia. W niektórych sytuacjach może to oznaczać, że podmiot korzystający z różnych źródeł finansowania będzie musiał sprostać wielu wymaganiom formalnym. Dotyczy to w szczególności odmiennych zasad wykorzystania środków pochodzących ze źródeł krajowych oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych

Zarządzanie

Institucja Zarządzająca Programem Operacyjnym

Funkcję Instytucji Zarządzającej i koordynującej realizację Programu będzie pełnił Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego

Zakres zadań Instytucji Zarządzającej programem operacyjnym obejmuje między innymi:

- ustalenie szczegółowych kryteriów wyboru projektów i przekazanie do akceptacji przez Regionalny komitet Sterujący dla Programu
- zbieranie danych statystycznych i finansowych na temat postępów wdrażania oraz przebiegu realizacji projektów w ramach Programu i przekazywanie ich Komitetowi Monitorującemu,
- prowadzenie sekretariatu Komitetowi Sterującemu
- zapewnienie zgodności realizacji Programu z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu oraz przestrzegania zasad zawierania kontraktów publicznych
- zapewnienie przygotowania i wdrożenia planu działań w zakresie informacji i promocji Programu
- przygotowanie rocznych raportów nt. wdrażania Programu, przekazywanych do zatwierdzenia przez Komitet monitorujący Program zbieranie informacji do rocznego raportu o nieprawidłowościach,
- po zakończeniu Programu dokonanie oceny ex-post,
- przechowywanie wszelkiej dokumentacji związanej z realizacją projektów, co najmniej przez 3 lata od daty ostatniej płatności przekazanej w ramach Programu.

W wypadku oddelegowania zadań do instytucji pośredniczących (Instytucje Wdrażające Program) instytucja zarządzająca programem operacyjnym ponosi pełną odpowiedzialność za skuteczność i prawidłowość zarządzania i wdrażania programu.

Komitet Sterujący dla Programu

Komitet sterujący jest powoływany przez Marszałka Województwa w uzgodnieniu z Wojewodą. Marszałek Województwa przewodniczy Komitetowi sterującemu i zapewnia obsługę jego prac. Funkcję zastępcy pełni Wojewoda. Posiedzenia Komitetu odbywają się raz na 1 lub 2 miesiące, w zależności od intensywności napływu projektów. W skład Komitetu sterującego wchodzi:

- przedstawiciele samorządu województwa,
- przedstawiciele Urzędu Wojewódzkiego,
- przedstawiciele Instytucji Zarządzającej,
- przedstawiciele ministerstw właściwych ze względu na zakres działań realizowanych w ramach komponentu Programu,
- przedstawiciele właściwych miejscowo samorządów powiatowych i gminnych,
- przedstawiciele Instytucji Wdrażających,
- przedstawiciele partnerów społeczno-gospodarczych z terenu województwa.

Do zadań Komitetu sterującego należy między innymi:

- opiniowanie i rekomendowanie zarządowi województwa propozycji w zakresie monitoringu, promocji i innych zadań związanych z realizacją Programu;
- opiniowanie i rekomendowanie zarządowi województwa listy projektów kwalifikujących się do wsparcia w ramach programu.

Dla właściwej oceny złożonych wniosków Komitet sterujący może tworzyć grupy robocze, korzystać z opinii niezależnych ekspertów lub usług innych instytucji.

Instytucje wdrażające Program

Marszałek Województwa Śląskiego ma prawo wyznaczyć Instytucje Wdrażające dla określonych działań w ramach Programu. Instytucje wdrażające są odpowiedzialne za:

- przyjmowanie wniosków aplikacyjnych od ostatecznych beneficjentów pomocy,
- kontrolę formalną składanych wniosków z procedurami, zgodności z zapisami Programu i zapisami umowy finansowej,
- przygotowywanie propozycji opinii dotyczących złożonych wniosków do decyzji Komitetu Sterującego programem operacyjnym,
- zgodnie z zapisami umowy finansowej przedkładanie wniosków o płatność (zestawień wydatków) do Urzędu Wojewódzkiego
- monitorowanie wdrażania poszczególnych projektów, w tym przygotowywanie raportów okresowych oraz rocznego raportu z realizacji projektu zawierającego ocenę oddziaływania projektu, i przedłożenie tych dokumentów instytucji zarządzającej programem operacyjnym,
- wykrywanie nieprawidłowości i zgłaszanie ich do Instytucji Zarządzającej programem operacyjnym,
- weryfikacja wykorzystania środków, w tym wizytacje na miejscu,
- zapewnienie informowania społeczeństwa o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów (udostępnianie formularzy wniosków, znaki informacyjne i tablice pamiątkowe),
- przechowywanie wszelkiej dokumentacji związanej z realizacją projektu, co najmniej przez 3 lata od daty ostatniej płatności przekazanej w ramach programu.

Beneficjent ostateczny

Do zadań beneficjentów ostatecznych nie będących Instytucjami Wdrażającymi należy:

- przedkładanie wniosków na realizację projektów, zgodnie z zapisami umowy finansowej przedkładanie wniosków o płatność do instytucji zarządzającej (pośredniczącej) programem operacyjnym, realizacja projektów przy zachowaniu zasad i zaleceń z umów o udzielenie pomocy z określonych źródeł finansowania,
- zlecanie wykonawcy (w trybie ustawy o zamówieniach publicznych w zakresie jej obowiązywania) realizacji projektu inwestycyjnego lub wykonania usługi,
- monitorowanie wdrażania projektu, w tym przygotowywanie raportów z realizacji programu dla instytucji zarządzającej programem operacyjnym,
- przechowywanie wszelkiej dokumentacji związanej z realizacją projektu, co najmniej przez 3 lata od daty ostatniej płatności przekazanej w ramach programu.

7.2 System monitorowania

Komitet Monitorujący Program

Komitet monitorujący powołuje Wojewoda w uzgodnieniu z Marszałkiem Województwa. Wojewoda przewodniczy i obsługuje prace Komitetu Monitorującego Program. Funkcję zastępcy pełni Marszałek Województwa. Komitet zbiera się raz na kwartał (lub częściej w miarę potrzeb), a w jego skład wchodzi:

- przedstawiciele Instytucji Zarządzającej
- przedstawiciele samorządu województwa,
- przedstawiciele właściwych miejscowo samorządów powiatowych i gminnych,
- przedstawiciele Instytucji Wdrażających,

- przedstawiciele ministerstw właściwych ze względu na zakres Programu,
- przedstawiciele partnerów gospodarczych społecznych z terenu województwa.

Komitet ocenia i zatwierdza, kwartalne i roczny raport z wdrażania Programu oraz raport o zaistniałych nieprawidłowościach. Komitet może zaproponować także usprawnienie systemu zarządzania i wdrażania pomocy.

Komitet monitorujący może powoływać stałe grupy robocze w szczególności do monitorowania działań o charakterze horyzontalnym (małe i średnie przedsiębiorstwa, społeczeństwo innowacyjne, obszary wiejskie, itp.).

Załącznik 1

Opis załącznika do „Programu łagodzenia w regionie śląskim skutków restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego”

W ramach prac prowadzonych nad „Programem łagodzenia w regionie śląskim skutków restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego” 51 jednostek samorządu terytorialnego (gminy i powiaty), do dnia 10 marca 2003 roku zgłosiło 176 projektów.

Z przedstawionych szacunków wynika, że koszty realizacji w/w projektów wynosiłyby około 5 mld PLN, z czego wartość oczekiwanego przez jednostki zgłaszające projekty dofinansowania kształtuje się na poziomie ok. 45%.

Wśród wszystkich zgłoszonych przedsięwzięć w 81 przypadkach jako planowany termin rozpoczęcia realizacji określono rok 2003 (lub są to inwestycje kontynuowane). Łączna planowana wartość tych projektów została oszacowana przez zgłaszających na ponad 1,2 mld PLN, natomiast oczekiwane wsparcie kształtuje się na poziomie ok. 45%. Ze zgłoszeń otrzymanych od jednostek samorządu terytorialnego z województwa śląskiego można oszacować, iż liczba miejsc pracy utworzona lub utrzymana w wyniku realizacji przedsięwzięć powinna kształtować się na poziomie 18 tysięcy.

Z ogólnej liczby 176 zgłoszonych projektów - 94 to projekty, które zgodnie ze zgłoszeniami kreowałyby powyżej 40 miejsc pracy. Jednak znaczna ich część, jako planowany termin rozpoczęcia wskazuje rok 2003, 2004 oraz lata późniejsze.

W tabeli przedstawiono szczegółowy wykaz jedynie tych przedsięwzięć, których rozpoczęcie przewidziane jest w 2003 roku, a które zakładają utworzenie powyżej 40 miejsc pracy. Do chwili obecnej jednostki samorządu terytorialnego zgłosiły 41 tego typu projekty. Lista ta ma charakter otwarty i jedynie orientacyjny, a dane w niej zawarte są jedynie szacunkowe.

Ostateczny wybór projektów do realizacji zostanie dokonany w oparciu o zasady zawarte w punkcie 7.1 „Wdrażanie programu” spośród propozycji, które mogą zgłaszać jednostki samorządu terytorialnego i gospodarczego, a także stowarzyszenia, podmioty gospodarcze i inne jednostki.

Przedsięwzięcia zgłoszone do Programu, dla których jako termin rozpoczęcia wskazano rok 2003 (lub są to inwestycje kontynuowane) i jednocześnie tworzące minimum 40 miejsc pracy

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Podmiot zgłaszający	Środki finansowe (szacowane w PLN)		Liczba miejsc pracy stworzona/utrzymana (szacowana)		Planowany czasokres realizacji przedsięwzięcia	
			całość	Oczekiwane dofinansowanie środkami Programu	Całość miejsc pracy	Nowych	Rozpoczęcie	Zakończenie
1	„Aktywizacja zawodowa wybranych grup bezrobotnych”. Cały projekt składa się z trzech komponentów.	Będzin	738000		195	195	2003 10	2004 12
2	Rozbudowa portu lotniczego w Pyrzowicach – modernizacja dróg dojazdowych do lotniska.	będziński powiat	63000000	9450000	800	600	2003 09	2005 12
3	Opracowanie dokumentacji technicznej budynku biurowego Parku Technologicznego – dalszy etap projektu „Park Przemysłowy i Usługowy w Bielsku-Białej” P0008.05.03.004 PHARE 2000 Spójność Społeczna i Gospodarcza.	Bielsko-Biała	250000	250000	385	385	2003 06	2003 11
4	Dofinansowanie Bielskiego Funduszu Poręczeń Kredytowych	Bielsko-Biała	3000000	3000000	40	20	2003 04	2003 04
5	Usuwanie szkód spowodowanych ruchem zakładów górniczych tzw. szkód górniczych na terenie miasta Bytomia.	Bytom	55000000	55000000	400	120	2003 04	2005 04
6	Uzbrojenie ul. Nowej w Chorzowie	Chorzów	2844000		1000	1000	2003	2004
7	Rewitalizacja i renowacja Starego Miasta w Czeladzi	Czeladź	100000000	50000000	500	500	2003	2012
8	Zagospodarowanie Jury Krakowsko - Częstochowskiej	Dąbrowa Górnicza	4 040 000	2 424 000	200	200	2003 10	2010
9	Goleszowski Park Przemysłowy	Goleszów	95417600	9541760	1000	800	2002 10	2004 12

10	Budowa kanalizacji sanitarnej i drogi wraz z odwodnieniem w sołectwie Czyżowice – strefa aktywności ekonomicznej	Gorzyce	367150	2525363	890	800	2003 10	2005 06
11	Jaworznicki Park Przemysłowy – zagospodarowanie kompleksu majątkowego znajdującego się na terenie Zakładu KWK Jan Kanty	Jaworzno			500	300	2003	2005
12	Budowa kolei gondolowej	Jeleśnia	2500000	1000000	50	50	2003 07	2004 09
13	Program termomodernizacji budynków użyteczności publicznej, inicjatorem stworzenia plantacji energetycznych z wykorzystaniem nieużytków rolnych oraz utworzenia małych przedsiębiorstw zajmujących się przeróbką wierzby energetycznej	kłobucki powiat	18000000	5400000	500	300	2002 05	2007 12
14	Rozbudowa i modernizacja tzw.Kasyna - stworzenie ośrodka szkoleniowo - wypoczynkowego Pomorzanin	Krupski Młyn	5 000 000	1 000 000	48	30	2001 04	2004 06
15	Budowa i uruchomienie zakładu produkcji i konfekcjonowania odczynników chemicznych "Chempur"	Krupski Młyn	5 000 000	1 000 000	40	30	2001 06	2005 06
16	Budowa hali targowej	Lubliniec	1800000	900000	140	140	2003 09	2004 08
17	Tworzenie terenów agroturystycznych wokół nowo – powstającego zbiornika retencyjnego „Ostrowy”	Miedźno	6000000	4200000	48	40	2002 08	2006 09
18	Śląski Ogród Botaniczny w Mikołowie Mokrem	Mikołów	30000000	22500000	80		2002	2015
19	Baza transportowo – logistyczna	Ożarówice	6000000	4000000	150	30	2003	2004/2005
20	Raciborska Strefa Aktywności Gospodarczej	Racibórz	135000	135000	50	50	2003 01	Czas nieokreślony
21	Fundusz Poręczeńiowy	Ruda Śląska	3000000	3000000	100	100	2003 04	Do momentu zakończenia zapotrzebowania na środki

22	Fundusz Pożyczkowy	Ruda Śląska	3000000	1500000	100	100	2003 04	Do momentu zakończenia zapotrzebowania na środki
23	Uruchomienie Punktu Doradztwa w zakresie wprowadzania outplacementu w przedsiębiorstwach restrukturyzowanych	Ruda Śląska	300000	300000	50	50	2003 04	2005
24	Adaptacja budynku w zakresie tworzenia „Domu Spokojnej Starości”	Ruda Śląska	3200000	2200000	50	50	2003 07	2004 02
25	Budowa obiektu handlowego – Bykowina dla przedsiębiorców lokalnych	Ruda Śląska	4500000	2000000	100	100	2003 06	2003 12
26	Śląski Regionalny Park Przemysłowy - Centrum	Ruda Śląska/ Świętochłowice		20000000	6000	6000	2003 04	2003 12
27	Przebudowa i rozbudowa pawilonu handlowego wraz z zabudową istniejącego parkingu na halę wielofunkcyjną na targowisku miejskim przy ul. Rzecznej w Rybniku.	Rybnik	3900000	2730000	148	50	2003.09	2004 08
28	„Nareszcie Praca” - program	Rybnik	1 280 000	900000	210	210	2003 04	2003 12
29	Budowa infrastruktury technicznej celem rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości przy ul. Strzody	Rydułtowy	23226315	17419736	400	400	2003 06	2007 12
30	Uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej miasta Rydułtowy: budowa sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej	Rydułtowy	53240000	40155000	1000		2003 09	2015 12
31	Siemianowicki Park Przemysłowy	Siemianowice Śląskie		5000000	150	100	2003	2004
32	Powstanie Międzynarodowego Centrum Logistycznego i Europejskiego Terminalu Przeładunkowego w Sławkowie – modernizacja infrastruktury transportowej wokół terminalu. Budowa terminala przeładunkowego przy szerokim torze wraz z infrastrukturą towarzyszącą	Sławków; Porozumienie powiatu Będzińskiego oraz gmin: Dąbrowa Górnicza, Sławków i Sosnowiec	328692000	45465000	3000	3000	2003	2005

33	Uruchomienie Inkubatora Przedsiębiorczości na bazie majątku Gminy Świętochłowice	Świętochłowice	1300000	1300000	50	50	2003 05	2003 12
34	Szpital Powiatowy – docelowy model lecznictwa stacjonarnego w mieście	Świętochłowice	15000000		650		2002	2005
35	Tarnogórskie Tereny Targowe	tarnogórski powiat	5 000 000	2500000	100	100	2003 10	2004 10
36	Powiatowy Fundusz Poręczeniowy	tarnogórski powiat	1 000 000	500 000	100	100	2003 09	
37	Powiatowy Inkubator Przedsiębiorczości	tarnogórski powiat	2 000 000	1 000 000	50	50	2003	2004
38	Uruchomienie Medycznego Centrum Transferu Technologii w Tychach	Tychy	60000000	42000000	600	600	2003 06	2006 06
39	Budowa infrastruktury drogowej dla uruchomienia w Tychach węzła logistycznego Poczty Polskiej	Tychy	6000000	4000000	1000	1000	2003	2004
40	Aqua Jura- wsparcie turystyki wodnej i wędkarstwa	zawierciański powiat	7500000	3750000	46	46	2003 07	2006 09
41	Trójkąt Jurajski – turystyka; wsparcie rozwoju wspinaczki skałkowej	zawierciański powiat	2280000	1140000	40	40	2003 06	2005 09
szacowana suma ok.			923510065	369185859	20960	17736		